

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

OPINNÄYTETYÖ

Vapaaehtoistoimintaa kehittämässä

Helsingin Vihreät ry:llä

Näkökulmana vapaaehtoistoiminta poliittisessa järjestössä

Jenna Ojala

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 11 / 2017

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Jenna Ojala	Sivumäärä 51 ja 4 liitesivua
Työn nimi Vapaaehtoistoimintaa kehittämässä Helsingin Vihreät ry:llä – Näkökulmana vapaaehtois-toiminta poliittisessa järjestössä	
Ohjaava(t) opettaja(t) Hanna Laitinen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Helsingin Vihreät ry, Emma Mikkilä	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tilaajana oli Helsingin Vihreät ry, jolta myös työn tarve ja aihe nousivat. Tarve pohjautui ennen kaikkea Vihreään strategiaan ja sen mukaiseen kehittämiseen. Tarve vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi korostui kevään 2017 kuntavaalien jälkeen, jolloin Helsinki siirtyi pormestarimalliin ja kaupungin luottamuspaikat vähenivät. Luottamuspaikkojen väheneminen loi tarpeen löytää Helsingin Vihreiden sisältä kiinnostavia osallistumisen paikkoja innokkaille jäsenille. Työllä vastattiin näin ollen myös tarpeeseen tuottaa yhä organisoidumpaa vapaaehtoistoimintaa.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda kehittämisohjelmia Helsingin Vihreät ry:n vapaaehtoistoiminnalle ja tuottaa kuvaus jäsenistöstä motivaatiotekijöiden pohjalta. Opinnäytetyön pohjalta tuotetaan myöhemmin Helsingin Vihreiden vapaaehtoistoiminnan suunnitelma, joten työn tavoitteena oli kaiken kaikkiaan pohjustaa suunnitelmallisen vapaaehtoistoiminnan rakentamista ja sen aloittamista.</p> <p>Kehittämistyö tehtiin kartoittamalla jäsenistön näkemyksiä kyselyllä sekä järjestämällä yhteisöllinen aivoriihi Helsingin Vihreiden aktiivien kanssa. Kyselyllä kartoitettiin jäsenistön kokemuksia toiminnasta ja heidän motivaatiotekijöitään. Aivoriihi toimi kehittämistyössä asiantuntijaforumina, jonka avulla luotiin syvempi kuva toiminnan nykytilasta ja sen kehittämisen tarpeista. Menetelmillä kerätyn tiedon sekä tietoperustan avulla tuotettiin kehittämisohjelmat vapaaehtoistoiminnalle. Kuvaus jäsenistöstä rakennettiin motivaatiotekijöiden avulla.</p> <p>Työni tarjoaa työkaluja toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen Helsingin Vihreillä, mutta sen sisältö on sovellettavissa myös muiden Vihreiden järjestöjen toimintaan. Opinnäytetyöni on tärkeä ennen kaikkea tilaajani Helsingin Vihreiden toiminnalle, mutta myös laajemmin yhteiskunnassa ja ammatilla. Suomalaisen yhteiskunnan demokraattisuus pohjaa puolueiden toiminnalle, joten meillä on velvollisuus pitää huolta, että puolue toimintaan on mahdollista osallistua ja se on helppoa. Demokratian kannalta on tärkeää, että puolue toiminnassa kehitetään matalan kynnyksen osallistumista ja tehdään osallistumisesta helppoa. Vapaaehtoistoiminnasta poliittisessa järjestössä on kirjoitettu hyvin vähän, joten työni tuo uudenlaista näkökulmaa vapaaehtoistoimintaan. Työni oivalluksia voi lisäksi heijastaa vapaaehtoistoiminnan osalta laajasti lähes jokaisen järjestön toimintaan.</p>	
Asiasanat Vapaaehtoistoiminta, puolueet, poliittinen osallistuminen, kansalaistoiminta, osallistaminen	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Jenna Ojala	Number of Pages 51 and 4 appendix pages
Title Developing voluntary work in Greens of Helsinki - Voluntary work in political organization	
Supervisor(s) Hanna Laitinen	
Subscriber and/or Mentor Helsingin Vihreät ry, Emma Mikkilä	
Abstract <p>This thesis was ordered by Greens of Helsinki. Need for this thesis was based on strategy development for the Greens of Helsinki. In addition, the need was emphasized when Helsinki transferred to a new leading model where the city is led by a mayor. In this new leading model, the positions of responsibilities were decreased and therefore created a need to increase interesting activities inside Greens of Helsinki where people can get involved in. This thesis also answered for the need to produce better organized voluntary work in the Green organisation.</p> <p>The objective of this thesis was to create propositions of how to develop voluntary work in Greens of Helsinki and to produce a description of motivational aspects among the members. The organisations voluntary work will be planned in future based on this thesis.</p> <p>Development of voluntary work began with a poll that was send to members of Greens of Helsinki. The poll was about experiences and motivational affects. Moreover, a brainstorming session was the specialist forum which gathered a wider picture of today's developing needs. With these aspects and all the information received from the poll, I created proposals how to develop voluntary work of Greens of Helsinki.</p> <p>The democracy of Finnish society is based on the work of the political parties. Therefore, it is important to have a low threshold to participate in actions of political parties. There is only few of documents based on voluntary work in political parties. Therefore, this thesis offers new aspects and inspirations to voluntary work. These aspects and inspirations are also possible to adapt to almost all type of organisations.</p>	
Keywords Volunteer work, political parties, political participation, civic activism, social inclusion	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 VAPAAEHTOISTOIMINTA	6
2.1 Vapaaehtoistoiminnan määritelmä	7
2.3 Vapaaehtoistoimintaan osallistumisen motiivit	8
2.4 Onnistuneen vapaaehtoistoiminnan rakentaminen	10
3 HELSINGIN VIHREÄT	12
3.1 Vapaaehtoistoiminta Helsingin Vihreillä	13
3.2 Toimintaympäristönä puolue ja poliittinen kenttä	14
3.3 Poliittinen osallistuminen ja sen motiivit	16
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	18
4.1 Työn tarve	18
4.2 Työn tavoitteet	19
4.3 Tietoperustan rakentaminen	19
4.4 Kyselytutkimuksen toteuttaminen	20
4.5 Aivoriihen toteuttaminen	22
5 TULOKSET	25
5.1 Kyselytutkimus	26
5.2 Aivoriihi	33
6 TULOKSET - VAPAAEHTOISTOIMINNAN KEHITTÄMINEN	36
6.1 Toiminnan suunnitelmallisuus	37
6.2 Uusien kiinnittyminen toimintaan ja osallistumisen kehittäminen	39
6.2 Toiminnasta viestiminen	41
6.3 Kuvaus jäsenistöstä	44
7 POHDINTA JA TULOSTEN JALKAUTTAMINEN	45
JULKAISTUT LÄHTEET	47
JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET	51
LIITEET	52

1 JOHDANTO

Suomessa kansalaisyhteiskunnan katsotaan muodostuvan kansalaistoiminnasta, järjestötoiminnasta, kirkkokuntien ja uskonnollisten järjestöjen toiminnasta, ammattiyhdistystoiminnasta, osuustoiminnasta, säätiöiden toiminnasta ja vapaasta sivistystyöstä. Näiden lisäksi kansalaisyhteiskuntaan katsotaan kuitenkin kuuluvan myös puolue toiminta (Kansalaisyhteiskunta 2017), jolloin kansalaisyhteiskuntaan kuuluu monenlaisen yhteistoiminnan lisäksi olennaisena osana myös vaikuttaminen ja vallan käyttö (Harju 2005, 66).

Suomalaisen kansalaisyhteiskunnan toiminta perustuu lisäksi voimakkaasti monenlaiseen vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoistoiminta läpileikkaakin koko kansalaisyhteiskuntaa ja sen toimintaan. Vapaaehtoistoiminnasta ja sen merkityksestä osana kansalaisyhteiskuntaa sekä julkisen sektorin puutteiden paikkaajana on kirjoitettu 2000-luvulla paljon, joten tietoa vapaaehtoistoiminnasta oli laajasti saatavilla. Työssäni syvennyn kuitenkin vapaaehtoisuuteen uudenlaisesta näkökulmasta eli millaista vapaaehtoistoiminta on poliittisessa merkityksessä tai silloin kuin toimintaympäristönä on poliittinen järjestö. Aiheesta ei olla juuri kirjoitettu aiemmin, joten työni yhdistää vapaaehtoistoiminnan sekä poliittisen toiminnan ja poliittisen osallistumisen elementtejä ja luo siten uutta näkökulmaa vapaaehtoistoimintaan. Työni teoriapohjassa yhdistettiin kaksi aihealuetta ja pyrittiin näin selvittämään, mitä vapaaehtoistoiminta voisi tarkoittaa silloin kun toimintaympäristönä on puolueen piirijärjestö. Lisäksi halusin selvittää miksi matalan kynnyksen vapaaehtoistoiminta on puolue toiminnassa merkittävää

Suoritin opintoihini kuuluvan syventävän harjoittelun Helsingin Vihreillä kuntavaalien aikaan keväällä 2017. Keskustelimme tällöin myös mahdollisuudesta opinnäytetyöhön, jolloin nousi esiin tarve vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi. Myöhemmin toiminnalle päätettiin luoda erillinen suunnitelma, jonka pohjana opinnäytetyöni toimi. Helsingin Vihreiden vapaaehtoistoimintaa kehitettiin vastaamaan Vihreän strategian tavoitteisiin ja näin luomaan osallistumisen paikkoja kaikenlaisille Vihreistä ja Vihreiden hyväksi toimimisesta kiinnostuneille. Työn tavoitteena oli tunnistaa Helsingin Vihreiden vapaaehtoistoiminnan kehittämiskohdat kirjallisuuden ja jäsenistön näkökulmien kautta sekä luoda näiden pohjalta toiminnalle kehittämissuunnitelmia. Työn tavoitteena oli lisäksi tuottaa kuvaus jäsenistöstä. Kuvaus pohjautui jäsenistön moti-

vaatiotekijöihin. Motivaatiotekijöiden tunnistaminen osoittautui tietopohjan rakennusvaiheessa oleelliseksi tekijäksi, jonka vuoksi päätin tuottaa kuvauksin juuri näiden pohjalta. Kehittämistyön tavoiteisiin pyrittiin tekemällä koko jäsenistölle suunnattu kysely ja järjestämällä aktiiveille yhteisöllinen työskentelyilta, joka pohjautui menetelmään nimeltään aivoriihi. Kehittämistyöni tukeutui kokonaisuudessaan kahteen menetelmään. Valitsin kaksi menetelmää, jotta saisin kerättyä kehittämistyön tueksi tarpeeksi laajaa ja syvällistä tietoa toiminnan nykytilasta ja kehittämistarpeista sekä kiinnostuksesta osallistua toimintaan ja sitoutumishalukkuudesta.

2 VAPAAEHTOISTOIMINTA

Vapaaehtoistoiminta on merkittävä osa kansalaisyhteiskuntaa. Vapaaehtoistoimintaan osallistutaan Suomessa paljon ja hyvin erilaisissa konteksteissa. Kansalaisyhteiskunnassa päätoimijoita ovat palvelutuotantoon keskittyvät ja hyvinvointiyhteiskunnan tukijat, edunvalvonta- ja intressi toimijat sekä poliittista muutosta hakevat toimijat (Seppo 2012, 8), joihin lukeutuu myös työssäni käsiteltävä puolueen piirijärjestö. Keskeisiä periaatteita vapaaehtoistoinnalle ovat kuitenkin organisaatiosta ja toiminnan kontekstista riippumatta vapaaehtoisuus, palkattomuus, ei-ammattimaisuus, vastavuoroisuus, yhteinen ilo, tasa-arvoisuus sekä luottamuksellisuus (Yeung 2002, 11). Euroopan parlamentin mietinnössä korostetaan lisäksi toiminnan avoimuutta kaikille sekä kolmannen osapuolen toiminnasta saamaa hyötyä (Euroopan parlamentti 2008).

Vapaaehtoistoiminta on ennen kaikkea yksilöiden ja erilaisten yhteisöjen hyväksi tehtyä vapaaehtoista toimintaa. Kuitenkin vapaaehtoistoimintaa määriteltessä on tarkasteltava kulttuuria, sillä vapaaehtoistoinnaksi voidaan määritellä vain sellainen toiminta, jota ei kulttuurissamme tulkita yleisesti velvollisuudeksi esimerkiksi perhettä tai ystäviä kohtaan (Syrjänen 2003, 13). Vapaaehtoistoinnin tarve nousi Suomessa 90-luvun alun lama-aikana uudella tavalla. Aiemmin toimintaan oltiin suhtauduttu huomattavasti varauksellisemmin, mutta lama-aikana vapaaehtoistoiminta oli tervetullutta lähes kaikkialla (Yeung 2002, 11). Vapaaehtoistoinnin luonteeseen kuuluukin, että se sekä seuraa yhteiskunnallisia trendejä, mutta saa niitä myös aikaan (Nylund & Yeung 2005, 13). Vapaaehtoistoinnin juuret ovat kuitenkin lamaa huomattavasti kauempana aina kansalaisten järjestötoiminnan juurilla sekä epävirallisessa omasta lähipiiristä huolehtimisessa (Yeung 2002, 11).

2.1 Vapaaehtoistoiminnan määritelmä

Opinnäytetyössäni paneudun vapaaehtoistoimintaan poliittisessa järjestössä. Vapaaehtoistoimintaan ei kuitenkaan tässä merkityksessä katsota kuuluvan luottamustoiminta, kuten yhdistyksen hallitustyöskentely. Ihmiset mieltävät usein juurikin yhdistyksen hallituksessa työskentelemisen eräänlaiseksi vapaaehtoisuuden muodoksi. Vapaaehtoistoiminnan ja luottamustoiminnan perustavanlaatuinen ero on kuitenkin näiden tunnusmerkistössä. Vapaaehtoistoiminnan perustuessa hyvin vahvasti vapaaehtoisuuteen ja pakottamattomuuteen, poikkeaa luottamustoiminta siitä jo tunnusmerkeiltään, joita ovat muun muassa pakollisuus ja erottamattomuus. Nämä kumpuavat osaltaan toimeen kuuluvasta virkavastuusta ja poliittisesta vastuusta. Yhdistyslaista tulevat lisäksi parlamentaarinen vastuu, rikosoikeudellinen vastuu ja vahingonkorvausvelvollisuus, jotka korostavat myös osaltaan eroa luottamustoiminnan ja vapaaehtoistoiminnan välillä (Ilvonen 2011,17). Työssäni painopisteenä on kuitenkin erityisesti matalan kynnyksen vapaaehtoistoiminta, johon henkilön on mahdollista osallistua joustavasti oman elämäntilanteensa mukaan. Syventävänä näkökulmana joustavassa matalan kynnyksen vapaaehtoistoiminnassa on puolueeseen ja sen toimintaan kiinnittyminen, sillä usein uudessa toiminnassa aloitetaan pienen askelin.

Vapaaehtoistoiminta ja vapaaehtoistyö ovat yleisessä keskustelussa toistensa synonyymeja, mutta oman näkemykseni mukaan niillä voidaan nähdä olevan hieman erilaiset painopisteet. Suomessa siirryttiin 80-luvulla käyttämään enemmän termiä vapaaehtoistoiminta, jolla haluttiin korostaa toiminnan eroa palkkatyöhön. Ero palkkatyöhön muodostuu kuitenkin jo verratessa vapaaehtoistyötä ja työsuhdetta, jolloin voidaan huomata, ettei vapaaehtoistyössä täyty työsuhteen edellytykset. Tämän pohjalta vapaaehtoistyötä ei siis voida rinnastaa palkkatyöhön (Valliluoto 2014,18). Kansainvälisesti käytetään kuitenkin yleisesti sanaa voluntary work eli vapaaehtoistyö, sillä sen nähdään kuvastavan paremmin tekemisen tärkeyttä ja merkityksellisyyttä (Syrjänen 2003,13). Opinnäytetyössäni käytän kuitenkin sanaa vapaaehtoistoiminta, sillä se kuvaa kokemukseni mukaan paremmin työssäni käsiteltävän matalan kynnyksen toiminnan luonnetta. Toisaalta sana ”toiminta” kuvastaa mielestäni paremmin myös sitä, mihin Vihreät haluavat vapaaehtoisuuden osalta pyrkiä.

2.3 Vapaaehtoistoimintaan osallistumisen motiivit

Vapaaehtoistoiminnan motiivit kumpuavat usein ihmisen halusta auttaa, oppia, saada uusia kokemuksia sekä halusta vaikuttaa omaan elämään ja ympäröivään yhteiskuntaan (Syrjänen 2003, 22-23). Koskaan ei ole esitetty, että ihmisellä olisi varsinaisesti jonkinlainen tarve osallistua vapaaehtoistoimintaan, mutta halua osallistua voidaan tietyissä määrin selittää modernien tarveteorioiden kautta, joissa tarpeet luokitellaan usein kolmeen pääluokkaan autonomian tarpeeseen, saavuttamistarpeeseen ja yhteenkuuluvuuden tarpeeseen. Autonomian tarpeella tarkoitetaan sitä, että ihminen haluaa itse valita tavoitteensa ja olla itsenäinen, saavuttamistarpeella tarkoitetaan ihmisen tietynlaista halua saavuttaa tuloksia, oppia uutta ja kontrolloida ympäristöä. Yhteenkuuluvuuden tarve näyttäytyy haluna päästä jonkin ryhmän jäseneksi tai saada siltä arvostusta (Malmberg & Little 2002, 128-129). Tarveteorioissa esiintyvät autonomian tarve, saavuttamistarve ja yhteenkuuluvuuden tarve heijastuvatkin vapaaehtoistoiminnan motivaatiotekijöihin. Vapaaehtoisten motivaatiota on mallinnettu vapaaehtoistoiminnan timanttimalilla, joka esittelee motivaatioelementtejä ja näiden keskinäistä vuorovaikutusta, jotta ymmärrettäisiin mitkä teemat vapaaehtoisten motivaatiotekijöissä liittyvät läheisesti toisiinsa (Yeung 2005, 109).

Vapaaehtoistoiminnan timanttimali esittelee motivaatiotekijöitä jakaen ne neljään ulottuvuuteen, joita ovat saaminen-antaminen, jatkuvuus-uuden etsintä, etäisyys-läheisyys ja pohdinta-toiminta. Saaminen-antaminen ulottuvuuden motivaatiotekijöitä ovat muun muassa itsensä toteuttaminen, henkilökohtainen hyvinvointi, toiminnan palkitsevuus, emotionaaliset palkinnot (kuten turvallisuuden tunne, onnistumisen kokemukset ja tunne siitä, että olen tärkeä ja minua tarvitaan sekä minulle löytyy paikka), ryhdin saaminen omaan ajankäyttöön, työkokemus ja halu auttaa. Edellä mainitut motivaatiotekijät voidaan jakaa neljään teemaan joita ovat keskinäinen apu, hyvä mieli, antamisen kautta saaminen ja henkilökohtainen kasvu. Jatkuvus-uuden etsintä ulottuvuudessa merkittäviä motivaatiotekijöitä olivat toisaalta aiemmat positiiviset kokemukset vapaaehtoistoiminnasta, ennalta tuttu aihepiiri ja asiasisältö, omasta elämänkulusta nousevat motivaatiotekijät sekä oman identiteetin ja luonteenpiirteiden toteuttaminen. Toisaalta vapaaehtoistoiminta voidaan nähdä motivoivana myös silloin, kun se toimii eräänlaisena palkkatyön jatkeena esimerkiksi eläkkeelle jäädessä. Myös toiminnan hyvinvointia tukeva luonne on yksi merkittävistä motivaatiotekijöistä.

Ulottuvuuden toisessa suunnassa uuden etsinnässä korostuvat uuden asian kiinnostavuus, vastapaino muulle elämälle, halu laajentaa omaa elinpiiriä (harrastukset, kokemukset, elämänlaatu) sekä mahdollisuus oppia uutta ja kokea henkilökohtainen muutos. Etäisyys-läheisyys ulottuvuudessa motivaatioelementtejä ovat joustavuus, vapaa ilmapiiri ilman byrokratiaa ja mahdollisuus osallistua, mutta samalla pitää kiinni etäisyydestään ihmisiin sekä tietynlaisesta joustavuudesta osallistumisen suhteen. Samalla vapaaehtoistoimintaan osallistumisen motivaatiotekijänä on tietynlainen läheisyys, muun muassa mahdollisuus kuulua ryhmään, tavata uusia ihmisiä, nauttia yhteishengestä ja olla vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa. Viimeinen ulottuvuus on pohdinta-toiminta, jossa esiintyvät teemat, kuten esimerkiksi omien arvojen toteuttaminen toiminnassa, vapaaehtoistoiminnan tietynlainen toiminnallisuus ja mahdollisuus täyttää toiminnalle niin sanottua luppoaikaa (Yeung 2005, 107-116). Timanttimallista esiin nousevat motivaatiotekijät heijastuvatkin siis aiemmin esitettyyn tarve-teoriaan.

Kuitenkaan pelkkä yhteisen arvopohjan jakaminen järjestön kanssa ei näytä usein olevan riittävä motivaatiotekijä osallistua, vaikka arvopohjaan vetoamista käytetään yleisesti keinona hankkia järjestölle uusia jäseniä ja sitä myötä myös toimijoita (Laitinen 2006, 6-7). Tutkimukset osoittavatkin, ettei arvojen jakaminen tai vahvaan kannattaminen välttämättä näy lopulta ihmisen toiminnassa (Haikonen, Kiljunen 2003, 195,198). On esimerkiksi tutkittu, että Suomessa jopa 80-90 prosenttia kansalaisista kokee äänioikeuden käytön tietynlaisena kansalaisvelvollisuutena, mutta lopulta vain osalla näin ajattelevista kokemus heijastuu toiminnan tasolle saakka (Rappeli, Borg 2016, 368). Arvopohjaan vetoamisen lisäksi onkin vedottava myös muihin motivaatiotekijöihin, jotta ihmiset saadaan osallistumaan. Vapaaehtoistoiminnan motivaatiotekijöistä puhuttaessa on myös hyvä käsittää termit sisäinen ja ulkoinen motivaatio. Ulkoisella motivaatiolla tarkoitetaan ulkoapäin tulevia motivaatiotekijöitä, kuten ulkoisia kannustimia ja palkkioita. Sisäisellä motivaatiolla taas tarkoitetaan meistä itsestämme sisältäpäin lähteviä motivaatiotekijöitä, kuten arvoja ja henkilökohtaista kasvua (Kuuluvainen 2015, 45). Yleisesti nähdäänkin, että sisäinen motivaatio on vanhempi kuin ulkoinen, sillä se pohjautuu henkilön omaan kiinnostukseen ja innostukseen toimintaan kohtaan, eikä ulkoisten palkkioiden toivossa toimimiseen. Sisäisesti motivoitunut tekeminen tukee hyvinvointia ja jaksamista, kun taas ulkoinen suorittaminen syö henkisiä resursseja (Martela, Jarenko 2014, 14-16).

2.4 Onnistuneen vapaaehtoistoiminnan rakentaminen

Hyvän ja onnistuneen vapaaehtoistoiminnan rakentaminen on prosessi, jossa on huomioitava monenlaisia tekijöitä. Salla Kuuluvainen määritteli kirjassaan vapaaehtoistyön johtaminen vapaaehtoistoiminnan rakennuspuiksi seuraavia asioita.

Vapaaehtoistoiminnan rakennuspuita ovat muun muassa seuraavat asiat:

- vapaaehtoistyön määrittely yhdistyksen toiminnassa
- tavoitteiden asettaminen vapaaehtoistyöhön ja vapaaehtoisten toimintaan
- vapaaehtoisten motivaatioiden ymmärtäminen
- yhteisen vision luominen ja viestintä
- ryhmäidentiteetin luominen
- vapaaehtoisten rekrytoinnin tavat
- kommunikoinnin tavat
- vapaaehtoisten vastaanottaminen toimintaan
- vapaaehtoisten toimintavaltuuksien määrittely
- "omistajuuden tunteen" luominen vapaaehtoisille
- vapaaehtoisten kiittämisen ja palkitsemisen suunnittelu sekä
- vapaaehtoisten kehittymisen ja osaamisen kasvun mahdollistaminen

KUVA 1. Vapaaehtoistoiminnan rakennuspuita (Kuuluvainen 2015,10)

Listauksessa mainitut asiat on huomioitava vapaaehtoistoiminnan rakentamisessa, mutta menestykseen pyrkiessä on mentävä syvemmälle. Kuuluvaisen listauksesta en löytänyt mainintaa vapaaehtoistehtävien paketoinnista selkeisiin kokonaisuuksiin tai rekrytoinnin kohdentamisesta. Vapaaehtoisille suunnattujen tehtävien selkeä pakkaaminen eli niin sanottu tuotteistaminen tarkoittaa sitä, että tehtävät ovat selkeästi suunniteltu, ohjeistettu, aikataulutettu ja ohjattu. Selkeät ja johdonmukaisesti tehtäväkokonaisuudet laskevat kynnystä tulla mukaan toimintaan ja tehostavat koko yhdistyksen toimintaan sekä luovat enemmän osallistumisen paikkoja. Vapaaehtoistoiminnan suunnittelussa on tärkeää huomioida ennen kaikkea vapaaehtoiset ja korostaa heidän motivaatiotekijöitään. Rekrytoinnin kohdentamisella tarkoitetaan sitä, että mietitään selkeästi millaiselle ihmiselle nämä tehtävät sopivat. Esimerkiksi millaisia kiin-

nostuksen kohteita tehtävä voisi palvella tai millaisia ominaisuuksia omaava ihminen voisi olla kiinnostunut tehtävästä (Karreinen, Halonen & Tennilä 2010, 9, 43). Lisätauksessa mainittiin lisäksi rekrytoinnin tavat, joiden kohdalla on huomioitava ajan muutos. Ihmiset haluavat tietää yhä tarkemmin mistä on kyse, mitä heiltä voidaan odottaa ja mitä he itse voivat odottaa toiminnalta. Kyse on tietynlaisen vastavuoroisuuden korostumisesta, jolloin rekrytoinnista puhuminen ei ole enää validia. Sanassa markkinointi korostuuikin paremmin vastavuoroisuuden, antamisen ja saamisen ajatus (Laimio, Välimäki 2011,18).

Vapaaehtoistoiminnan onnistumiselle on myös tiettyjä edellytyksiä, joiden on täytyttävä, jotta toiminta lähtökohtaisesti voi onnistua. Ensimmäinen näistä on se, ettei vapaaehtoistoiminnalla saa korvata työntekijöiden työtä vaan se tuo ainoastaan laadullisen lisän toimintaan. Yksi vapaaehtoistoiminnan perusedellytyksistä on organisaation taloudellinen mahdollisuus tukea toimintaa, sillä vaikka vapaaehtoiset osallistuvat toimintaan korvauksetta, ei toiminnan ylläpitäminen ole ilmaista. Yksi toiminnan onnistumisen merkittävistä edellytyksistä on vapaaehtoisista huolehtiminen. Huolehtimiseksi voidaan katsoa erilaiset koulutukset ja ohjaus, mutta myös perinteinen palkitseminen. Tärkeimpänä palkkiona nähdään kuitenkin usein muiden vapaaehtoisten kohtaaminen, jolla onkin erityinen merkitys vapaaehtoisten jaksamisessa. Vaikka aiemmin merkittäväksi tekijäksi on nostettu työntekijöiltä saatu ohjaus, on sen merkitys itseasiassa lopulta vähäisempi kuin muiden vapaaehtoisten kohtaamisen merkitys. Vapaaehtoistojen tukemisen lisäksi on tärkeää tukea toimintaa, antaa aikaa ja mahdollisuuksia kokeilla uutta (Lehtinen 1997, 20-21).

Antamalla toimintavapauksia voi vapaaehtoinen etsiä uudenlaisia haasteita ja kokemuksia, joiden myötä osaaminen kasvaa. Kasvattaessaan toiminnassa osaamista, voi vapaaehtoinen antaa jälleen yhteisölle hieman aiempaa enemmän. Vapaaehtoisen osoittaessa olevansa kaiken vastuun arvoinen ja pystyvänsä palvelemaan yhteisöä, on yhteisö tällöin halukkaampi myös antamaan lisää resursseja ja vapauksia toimia. Lisäresurssien ja vapauksien myötä vapaaehtoisen mahdollisuus toteuttaa oman näköistään toimintaa taas kasvaa (Martela ym. 2014, 31). Edellä kuvattu tapahtumaketju vastaa ihmisen kolmeen perustarpeeseen, jotka ovat myös sisäisen motivaation avaintekijöitä. Sheldon (2011) määritteli ihmisen kolmeksi perustarpeeksi omaehtoisuuden, kyvykkyyden ja yhteisöllisyyden. Järvilehto (2013) osoitti, että näihin perustarpeisiin vastaamalla voidaan parhaimmillaan muodostaa eräänlainen posi-

tiivinen kehä. Näiden perustarpeiden tyydyttäminen toiminnassa on siis merkityksellistä, jotta vapaaehtoisille voidaan synnyttää kokemus hyvinvoinnista, motivoituneisuudesta ja toimintakykyisyydestä ja ruokkia siten heidän sisäistä motivaatiotaan (Martela ym. 2014, 31).

3 HELSINGIN VIHREÄT

Vihreä liitto, tuttavallisemmin Vihreät, on rekisteröity puolue. Opinnäytetyöni tilaajana toimiva Helsingin Vihreät ry on Helsingin vaalipiirin alueella toimiva puolueen piirijärjestö (Helsingin Vihreät 2017). Suomessa on vaalipiirejä yhteensä kolmetoista (Oikeusministeriö 2017), joista kahdentoista vaalipiirin alueella toimii vihreä piirijärjestö. Piirijärjestön tehtävänä on edustaa puoluetta sen toiminta-alueella, asettaa eduskuntavaaleissa puolueen listoille ehdokkaat ja vastata eduskuntavaalikampanjasta piirin alueella sekä päättää luottamushenkilömaksun perimisestä vaalipiirin, maakunnan tai vastaavan luottamustehtävään valituilta henkilöiltä (Vihreät 2016).

Helsingin Vihreiden ollessa vaalipiirin alueella ainoa puolueen jäsenyhdistys, toimittaa piirijärjestö myös kunnallisjärjestön virkaa. Kunnallisjärjestön tehtävä on puolueen paikallisen edustamisen lisäksi asettaa kuntavaaleissa puolueen listoille ehdokkaat sekä vastata kuntavaalikampanjasta ja päättää luottamushenkilömaksun perimisestä kunnallisiin luottamustehtäviin valituilta henkilöiltä. Lisäksi sekä piirijärjestölle että kunnallisjärjestölle voidaan määrätä puoluehallituksen taholta myös muita tehtäviä edellä mainittujen lisäksi (Vihreät 2016). Helsingin Vihreillä on 12 jäsenyhdistystä. Yhdistyksistä kahdeksan on keskittynyt alueelliseen toimintaan. Alueellisia yhdistyksiä ovat Pohjois-Helsingin Vihreät, Koillis-Helsingin Vihreät, Länsi-Helsingin Vihreät, Itä-Helsingin Vihreät, Etelä-Helsingin Vihreät, Kallion seudun Vihreät, Vuosaaren Vihreät ja Arabian-Käpylän-Viikin Vihreät. Lisäksi jäsenyhdistyksistä neljän toimialueena on koko Helsinki. Koko Helsingin alueella toimivia yhdistyksiä ovat Helsingin Vihreä seura, Helsingin Vihreät Nuoret, Helsingin Vihreät Naiset sekä Helsingin seudun Iki-vihreät (Helsingin Vihreät 2017).

3.1 Vapaaehtoistoiminta Helsingin Vihreillä

Helsingin Vihreiden vapaaehtoistoiminnasta ei ole toistaiseksi tehty erillistä suunnitelmaa tai muuta toimintaa ohjaavaa dokumenttia, jonka vuoksi koin nykytilan laajemman hahmottamisen osin haasteelliseksi. Käsitys vapaaehtoistoiminnan nykytilasta perustuukin paljolti hiljaiseen tietämykseen eli erilaisiin automatisoituneisiin taitoihin, joita ei välttämättä tunnisteta hyödynnettävän toiminnassa (Virtainlahti 2009, 38-39). Hiljaiseen tietämykseen perustuvia prosesseja ei olla usein lainkaan kirjattu ylös, jolloin ne perustuvat ainoastaan henkilöiden omaan tietotaitoon ja visioihin. Tämän vuoksi toiminnan hahmottamisessa suurena apuna olivat työntekijät ja luottamushenkilöt sekä heidän kanssaan käydyt keskustelut harjoitteluni aikana ja sen jälkeen. Toisaalta koen, että nykytilan perustuminen osin hiljaiseen tietoon kuvastaa myös hyvin juuri tämän kehittämistyön tarvetta.

Helsingin Vihreiden vapaaehtoistoiminta on keskittynyt toistaiseksi paljolti vapaamuotoiseen auttamiseen erilaisissa tilaisuuksissa ja vaaliaikana. Vaaliaikana monet kiinnostuivatkin Vihreään toimintaan osallistuessaan esimerkiksi ystävän vaalikampanjaan. Nykytilassa vapaamuotoista toimintaa tarjoaa kuitenkin kokemukseni mukaan enemmän Helsingin Vihreiden jäsenyhdistykset. Helsingin Vihreät keskittyvät sen sijaan toiminnassaan enemmän erilaisten tapahtumien ja tilaisuuksien tarjoamiseen sekä sellaiseen toimintaan, johon tulee erikseen hakea mukaan. Kokemukseni pohjautuvat paljolti siihen, millaisena toiminta näyttäytyi minulle, kun tulin uutena harjoitteluun täysin puolue toiminnan ulkopuolelta. Vapaaehtoistoimintaan lasken kuitenkin tässä yhteydessä kuuluvaksi myös Helsingin Vihreiden työryhmätoiminnan, sillä se on toistaiseksi ollut hyvin vapaata ja jokaisen on ollut mahdollista osallistua siihen. Työryhmiä on toiminut toistaiseksi kymmenen, joskin käsittääkseni niiden toiminta on ollut vaihtelevaa. Myös työryhmätoiminnan kehittämisen tarpeesta puhuttiin paljon harjoitteluni aikana ja tämä olikin aluksi opinnäytetyöni aihe. Työryhmiä Helsingin Vihreillä ovat asuntotyöryhmä, ilmastotyöryhmä, kuka tahansa meistä –työryhmä, jossa keskitytään mielenterveyteen liittyviin kysymyksiin, kulttuurityöryhmä, kaupunkisuunnittelufoorumi, sosiaali- ja terveystoiminnallinen työryhmä, talous- ja tulevaisuus

työryhmä, Vihko - Vihreä koulu –työryhmä ja pyöräilytyöryhmä (Helsingin Vihreät 2017).

Opinnäytetyöprosessin alussa minulle suositettiin, että tutustuisin tarkkaan Vihreään Strategiaan ja sen sisältöihin vapaaehtoistoimintaa koskien. Strategian mukaan tavoitteena on pitää huolta, että jokainen voi toimia Vihreissä paremman maailman hyväksi itselleen sopivalla tavalla. Kehittämiskohteeni vapaaehtoistoiminnan kannalta huomion arvoisia asioita strategiassa ovat maininnat kaikenlaisten ihmisten mukaan pyytämisestä toimintaan, heidän vastaanottamisestaan sekä aitojen, monipuolisten ja mielekkäiden vaikuttamisen mahdollisuuksien tarjoaminen. Liikkeen kehittymisen kannalta elintärkeiksi asioiksi on strategiassa määritelty juuri mukaan ottaminen, yhteisöllisyys, yhdessä tekemisen ilo, houkuttavat ja koukuttavat toimintakonseptit, monipuoliset ja aidot vaikuttamisen mahdollisuudet sekä toiminnan tasa-arvoisuus ja syrjimättömyys. Toiminnan kehittämisen nelikentästä poimin vielä vapaaehtoistoiminnan kannalta olennaiset maininnat mukaan tuleminen kynnyksen poistamisesta, kuten halun lisätä tekemisen tarjoamista kohdennetusti ihmisille, tavoitteellisen osallistamisen lisäämisen sekä toimijoista huolehtimisen, kiittämisen ja arvostuksen osoittamisen lisäämisen (Vihreät 2016). Vihreä strategia huomioikin hyvin läpileikkaavasti samoja asioita, joista kirjoitin opinnäytetyöni teoriapohjassa. Strategian tavoittelemat asiat eivät kuitenkaan heijastu nykytilassa täysin konkreettiseen arjen toimintaan. Strategiaan tutustuminen yhdessä teoriapohjan kirjoittamisen kanssa antoi minulle kovin erilaisen ymmärryksen vapaaehtoistoiminnasta ja sen kokonaisvaltaisesta merkityksestä Vihreille. Vihreä strategia täsmensi minulle toiminnan päämäärää ja se toimikin siten ohjenuorana sekä eräänlaisena työkaluna läpi opinnäytetyöprosessini. Kehitystyön on oltava strategian ja sen tavoitteiden mukaista, jotta kehitytään liikkeen kannalta ylöspäin eikä lähdetä sivuraiteelle.

3.2 Toimintaympäristönä puolue ja poliittinen kenttä

Kuten jo johdannossani totesin viitaten Aaro Harjun kansalaisyhteiskunnan määritelmään, kuuluvat suomalaiseen kansalaisyhteiskuntaan monenlaisen vapaamuotoisen yhteistoiminnan rinnalla oleellisesti myös vaikuttaminen ja vallankäyttö (Harju 2005, 66). Poliittinen ja muu järjestötoiminta eroavat kuitenkin toisistaan merkittävästi niiden yhteiskunnallisen aseman suhteen, sillä suomalaisen yhteiskunnan demokraattisuus

pohjautuu vahvasti puolueiden toiminnalle (Ilvonen 2011, 30). Puolueet ovatkin yhteiskunnassa niin kutsuttuja vetoja-pelaajia, sillä ilman puolueiden suostumusta yhteiskunnassa ei saada aikaan kaikkia sitovia päätöksiä (Asola 2007, 19). Muiden järjestöjen asemaksi yhteiskunnassa jää vaikuttaa organisaation tavoitteiden ja intressien mukaisesti valtaa käyttäviin puolueisiin. Vaikuttamisen näkökulmasta puolueet ovatkin hyvin keskeisessä asemassa yhteiskunnassa (Ilvonen 2011, 16). Monien puolueiden taustalla on jonkinlainen kansanliike (Meriläinen 2007, 30), mutta puolueen ja kansanliikkeen toisistaan erottaa kuitenkin niiden toiminnan painopisteiden laajuus. Kansanliikkeet keskittyvät usein toiminnassaan vain tiettyyn asiaan, mutta puolueet ajavat laajempaa intressien kirjoa ja ottavat kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin yhden asian sijasta kokonaisuutena. Puolueiden on myös tarkasteltava ja soviteltava yhteen erilaisia kilpailevia intressejä (Wiberg 2006, 114). Demokratia tarvitsee-kin toimiakseen ryhmiä, jotka kokoavat yleisen mielipiteen yhteen laajemmaksi poliittisten tavoitteiden kirjoksi eli poliittiseksi ohjelmaksi (Ilvonen 2011, 30).

Puolueiden merkittävästä asemasta huolimatta niiden toimintaa kohdistuu näinä aikoina paljon kritiikkiä ja epäluottamusta. Ajoittain kuuleekin puhuttavan todellisesta demokratian kriisistä, jonka myötä perinteisiä osallistumisen keinoja on tarpeen täydentää yhä enemmän osallistuvan demokratian keinoin. Ihmisillä on entistä suurempi tarve saada äänensä kuuluviin myös vaalien välillä (Harju 2010, 86). Elinkeinoelämän Valtuuskunta EVA:n raportit suomalaisten asenteista (1993 ja 2001) sekä Bengtsson, Grönlund, Paloheimo ja Wass (2005) ovat osoittaneet, että puolueiden koetaan ajautuneen kovin kauas tavallisista ihmisistä ja heidän arkisista ongelmistaan (Pekonen 2008, 13-14). Suomalaisten tunne kansalaispätevydestä on lisäksi heikohko. Vain kolmannes suomalaisista kokee ymmärtävänsä politiikkaa ja hieman useampi uskoo mahdollisuuksiinsa vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon (Rapeli & Borg 2015, 364). Kansalaispätevyuden kokemuksella tarkoitetaan ihmisen kokemusta siitä, voiko yksittäisellä poliittisella teolla olla merkitystä prosessin kannalta. Campbell, Gurin ja Miller (1954) osoittivat, että kokemus kansalaispätevydestä vaikuttaa osaltaan siihen kuinka hyvin kiinnitytään poliittiseen järjestelmään (Kestilä-Kekkonen 2014, 48). Vuoden 2015 eduskuntavaalitutkimus nostaa kuitenkin esiin mielenkiintoisen näkökulman, jonka mukaan kansalaispätevyuden tunne suomalaisten keskuudessa on itseasiassa alhaisempi kuin poliittinen kiinnostuneisuus (Rapeli & Borg 2015, 365). Yksinkertaisesti ilmaistuna suomalaiset kokevat siis, etteivät voi vaikuttaa, mutta ovat kuitenkin kiinnostuneet politiikasta. Kaikesta kritiikistä ja kaukaisuuden tunnusta huolimatta

puoluetoiminta pitää kuitenkin paikkansa yhtenä merkittävimmistä tavoista vaikuttaa laajemmin yhteiskunnallisiin kysymyksiin (Asola 2007, 19). Puoluetoiminnan merkityksellisyys pohjautuu suomalaisessa yhteiskunnassa käytössä olevaan edustuksellisen demokratian muotoon, jossa puolueet ovat merkittävässä asemassa.

3.3 Poliittinen osallistuminen ja sen motiivit

Brady (1999) määritteli poliittisen osallistumisen yksinkertaisesti ilmaistuna tavallisen kansalaisen sellaiseksi toiminnaksi, jonka tarkoituksena on vaikuttaa johonkin poliittiseen tuotokseen tai lopputulokseen. Tarkemmin avattuna poliittisella osallistumisella voidaan tarkoittaa lisäksi yksittäisten kansalaisten toimia, joilla pyritään vaikuttamaan hallituksen toimintaan tai tukemaan hallituksen toimia, kuten Milbrath ja Goel (1977) osoittivat. Verba ja Nie (1972) käsittivät poliittiseksi osallistumiseksi ne toimet, joilla yksityiset kansalaiset pyrkivät vaikuttamaan jokseenkin suoranaisesti virkamieskunnan valintaan ja siihen mitä he tekevät. Kaase ja Marsh (1979) määrittelivät poliittiseksi osallistumiseksi kansalaisten vapaaehtoiset aktiviteetit, joilla pyritään suorasti tai epäsuorasti vaikuttamaan siihen, millaisia poliittisia valintoja tehdään poliittisen järjestelmän eri tasoilla. Parry (1992) määritteli poliittisen osallistumisen sisältävän kansalaisten kaikki sellaiset teot, joiden tavoitteena on lähtökohtaisesti vaikuttaa vaaleilla valittujen edustajien ja virkamiesten päätöksiin. Poliittinen osallistuminen tarkoittaa kuitenkin yleisesti kaikkea inhimillistä toimintaan, jonka tavoitteena on vaikuttaa jonkin päätöksentekuelimen päätöksiin (Wiberg, 2006, 105).

Poliittista osallistumista voidaan jäsenellä luokittelemalla ihmiset osallistumistavan ja aktiivisuuden perustella erilaisiin ryhmiin. Milbrath ja Goel (1977) jakoivat kansalaiset kolmeen osaan osallistumisen ja aktiivisuuden perusteella. Kolme ryhmää muodostuivat poliittisiin kamppailuihin osallistuvista gladiaattoreista, politiikkaa seuraavista tarkkailijoista sekä politiikasta vetäytyneistä apaatikoista (Wiberg 2006, 106). Poliittinen osallistuminen Suomessa on kuitenkin muuttanut vuosien saatossa osin muotoaan, kun perinteisen puoluetoiminnan rinnalle on noussut vaihtoehtoisia osallistumisen muotoja (Kestilä-Kekkonen 2014, 44). Puoluetoimintaan osallistumisen vähentyminen on pidetty yleisesti suorana viestinä poliittisen osallistumisen vähentymisessä. Poliittista osallistumista mitattaessa, ei uusia poliittisen osallistumisen muotoja kuitenkaan usein ole lainkaan huomioitu. Tämän vuoksi poliittisen osallistumisen lasku

ei itseasiassa välttämättä pidä paikkaansa, osallistuminen on vain muuttanut muotoaan. Adler ja Goggin (2005) ovatkin esittäneet, että poliittisen osallistumisen määrittelyn voidaan nähdä kehittyvän kohti englanninkielistä käsitettä civic engagement. Käsite sisältää perinteisten osallistumismuotojen lisäksi laajasti erilaisia käyttäytymismalleja, asenteita ja toimia, jotka liittyvät aktiiviseen yhteisön jäsenenä toimimiseen (Kestilä-Kekkonen & Korvela 2017, 9).

Puolueisiin kiinnitytään kuitenkin yhä osallistumisen muuttumisesta huolimatta. Ihmisten puolueisiin kiinnittymistä voidaankin havainnollistaa ajatuksella kehistä, jotka loitonevat yhä kauemmaksi ytimestä. Tässä mallissa sisimmällä kehällä on aktiivitoimijat, toisella satunnaisemmin osallistuvat jäsenet, kolmannella säännöllisesti puoluetta kannattavat henkilöt, jotka eivät kuitenkaan ole jäseniä. Uloimmalta kehältä löytyy puolueen aatemaailmaa sinällään kannattavat kansalaiset. Uloimman kehälle sijoittuvat kansalaiset eivät kuitenkaan ole yhtä sitoutuneita kuin aiemman kehän väki, jolloin he saattavat äänestää ajoittain toista puoluetta tai jättää kokonaan äänestämättä (Borg 2008, 35).

Puolue toimintaan vapaaehtoisena osallistumisen motivaatiotekijät eivät poikkea juurikaan yleisesti esitetyistä vapaaehtoistoimintaan osallistumisen motivaatiotekijöistä (Karreinen, Halonen & Tennilä 2010, 34). Poliittisessa järjestössä osallistumisen motiiveissa korostuu kuitenkin luonnollisesti erityisesti kiinnostus yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja politiikkaan, mutta myös yhteisöllisyyden ja ryhmään kuuluvuuden tunteet ovat osaltaan merkittäviä. Vapaaehtoistoiminnan timanttimali nostaakin esiin juuri ryhmään kuuluvuuden ja yhteisöllisyyden merkityksen yleisesti vapaaehtoistoiminnassa (Yeung 2005, 114). Ihmisen jonkinlainen osallistuminen politiikkaan lähteekin pohjimmiltaan usein arvoista, sillä ihminen haluaa edistää itselleen tärkeitä asioita ja arvoja yhteiskunnassa (Asola 2007, 11). Arvojen merkitys voidaankin havaita myös puolueen vuonna 2016 teettämästä jäsenkyselystä. Kysyttäessä syitä Vihreiden jäsenyydelle, nousivat vastauksista esimerkiksi huoli ympäristön tilasta ja yhteiskunnan kehityksestä huonoon suuntaan. Vihreän ideologian lisäksi vastauksissa korostui myös halu tukea Vihreiden toimintaa ja aatetta. Jäsenyydeltä toivottiin lisäksi mahdollisuutta vaikuttaa vihreiden kautta itselle tärkeisiin asioihin (Vihreät 2016a).

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Aloitin opinnäytetyöprosessin keväällä 2017. Aluksi suunnittelin työtä tekemällä opinnäytetyösuunnitelman, keräämällä mahdollisia lähteitä sekä yleisesti orientoitumalla aiheeseen. Syyskuussa aloitin opinnäytetyöni varsinaisen työstämisen teoriapohjan rakentamisella. Teoriapohjan rakentamisen jälkeen aloin pohtia, millaisia menetelmiä käyttäisin opinnäytetyössäni saadakseni laadukasta materiaalia kehittämistyön tueksi. Lokakuussa toteutin lopulta kyselyn ja aivoriihin, jotka valikoituivat työssäni käytettäviksi menetelmiksi. Seuraavissa alaluvuissa kerron opinnäytetyön toteuttamisesta vaiheittain, siitä millaisista tarpeista työ lähti alun alkaen liikkeelle ja mitä työllä tavoiteltiin. Awaan lisäksi sitä, millaisista lähtökohdista lähdin rakentamaan opinnäytetyöni tietoperustaa ja millaisia materiaaleja suunnittelin hyödyntäväni siinä.

4.1 Työn tarve

Suoritin keväällä 2017 syventävän harjoittelun Helsingin Vihreillä, jolloin aloimme keskustella myös opinnäytetyön mahdollisuudesta. Aluksi ajatuksena oli, että opinnäytetyö toteutettaisiin Helsingin Vihreiden työryhmätoiminnan kehittämiseen liittyen, mutta aihe osoittautui liian kapeaksi, jolloin sitä laajennettiin koskemaan koko vapaaehtoistoimintaa. Vaalien jälkeen vapaaehtoistoiminnan kehittämisestä puhuttaessa keskustelussa korostui tarve löytää osallistumisen mahdollisuuksia yhä useammalle. Taustalla vaikutti Helsingin siirtyminen pormestarimalliin. Pormestarimalli toi mukaan uudenlaiseen ja aiempaa virtaviivaisemman toimialamallin, jossa luottamuspaikkojen määrä erilaisissa lauta- ja toimikunnissa väheni. Osallistumisen mahdollisuuksia haluttiin tarjota yhä useammalla vaikuttamisesta kiinnostuneelle, mutta kunnallisia luottamuspaikkoja oli vaalien jälkeen aiempaa vähemmän. Myös Vihreä strategia pyrkii osaltaan siihen, että Vihreät olisi avoin yhteisö, johon mukaan tuleminen on helppoa ja jonka parista löytyisi toimintaa ja tekemistä erilaisille ihmisille. Strategian tavoitteisiin päästäkseen on Helsingin Vihreiden tuotettava organisoidumpaa vapaaehtoistoimintaa. Vapaaehtoistoiminnan organisoiminnin tueksi on ymmärrettävä laajemmin jäsenistön motivaatiotekijöitä, kiinnostuksen kohteita ja toiveita toiminnalle. Opinnäytetyöni toimii pohjana Helsingin Vihreiden vapaaehtoistoiminnan kehittämistyölle sekä sitä varten myöhemmin tehtävälle vapaaehtoistoiminnan suunnitelmalle.

4.2 Työn tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää millaista vapaaehtoistoimintaa Helsingin Vihreiden tulisi tarjota jäsenilleen, miten voidaan madaltaa osallistumisen kynnystä ja mitä asioita on kehitettävä, jotta päästäisiin näihin tavoitteisiin. Tätä varten selvitettiin millaisia tarpeita ja toiveita jäsenistöllä on vapaaehtoistoiminnan suhteen. Työssä selvitettiin myös motivaatiotekijöitä, sillä toimintaan osallistuvien motiivien ymmärtäminen on yksi merkittävä elementti organisoidumpaa vapaaehtoistoimintaa rakennettaessa (Kuuluvainen 2015, 10). Toteutin osana kehittämistyötä kyselyn ja ideariihen, joiden tavoitteena oli luoda itselleni parempaa ymmärrystä Helsingin Vihreiden jäsenistöstä. Lisäksi syvennyin alan kirjallisuuteen ja hankin siten tietoa vapaaehtoistoinnasta, sen luonteesta ja toiminnan elementeistä. Lisäksi työn tavoitteena oli selvittää, millaisista ihmisistä Helsingin Vihreiden jäsenistö rakentuu ja voidaanko jäsenistön keskuudesta löytää erilaisia ryhmiä. Ryhmien erottamisen tavoitteena oli tunnistaa paremmin erilaiset kohderyhmät, joille toimintaa tulisi tarjota ja näin luoda kuva siitä, millaisia vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia Helsingin Vihreillä tulisi olla. Työn tavoitteena oli tuottaa kehittämis ehdotuksia vapaaehtoistoinnalle ja sen myötä pohja vapaaehtoistoiminnan suunnitelmalle.

4.3 Tietoperustan rakentaminen

Aloitin tekemään opinnäytetyötäni keskustelemalla tilaajan kanssa siitä millaisia ajatuksia ja toiveita heillä oli opinnäytetyölleni. Aiheen rajautuessa lopulta matalan kynnyksen vapaaehtoistoimintaan, sain melko vapaat kädet lähteä rakentamaan kehittämistyötäni, mutta tietenkin strategiaa mukailen. Toiveena oli kuitenkin, että muodostaisin jonkinlaisen kuvauksen jäsenistön koostumuksesta tai pyrkisin löytämään sieltä tietynlaisia ryhmiä, jonka pohjalta toimintaa olisi jatkossa helpompaa suunnitella kohdennetummin. Kyselyn ja aivoriihen myötä pohja tälle luokittelulle paikantui kuitenkin motivaatiotekijöihin ja kiinnostuksen kohteisiin toiminnassa. Hahmotellessani opinnäytetyön rakentumista ja työn sisältöjä, nousivat selkeiksi teemoiksi vapaaehtoistoiminnan rinnalle osallistuminen yleisesti ja poliittisessa merkityksessä sekä poliittinen toiminta.

Opinnäytetyön tietoperustan rakensin tutustumalla aiheesta kirjoitettuihin kirjoihin ja muihin julkaisuihin. Yhdistelin tietoa ja rakensin näin käsityksen vapaaehtoistoiminnasta ja sen merkityksen poliittisessa järjestössä. Aiheesta ei olla aiemmin juuri kirjoitettu, joten tietopohjan rakentamisessa lähdin liikkeelle siitä, että muodostin käsityksen tästä ilmiöstä ja siitä miksi vapaaehtoistoiminta puolueessa on tärkeää ja miten sitä voitaisiin kehittää. Työn suunnitteluvaiheessa keskustelin koulussa ohjaajan kanssa myös jäsenyyden merkityksestä tässä kokonaisuudessa, mutta aiheen rajauksen selkeytyessä itselleni, tipahti se pois työni teemoista. Työstö vaiheessa se ei tuntunut enää kokonaisuuden kannalta niin merkittävältä, vaikka olisi ollut osaltaan myös mielenkiintoinen näkökulma pohtia tarkemmin jäsenyyttä ja jäsenen sitoutumista. Opinnäytetyön laajuuteen nähden se ei kuitenkaan ollut mahdollista.

Jo opinnäytetyöprosessin alussa minulla oli selkeä näkemys siitä, että kehittääkseni vapaaehtoistoimintaa, on työssäni tarpeen hyödyntää kahta kehittämistyön menetelmää. Kirjallisuuteen tutustuminen ja ymmärryksen rakentaminen aiheesta selkeyttivät ajatuksiani ja synnyttivät kokemuksen, että vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi tarvitaan tarpeeksi laajaa näkökulmaa jäsenistön ja aktiivien keskuudesta. Näin työssäni osattaisiin vastata paremmin kohderyhmän tarpeisiinsa. Tämän ajatuksen pohjalta muodostuivat myös kehittämistyöni kaksi painopistettä, jäsenistö ja aktiivit. Seuraavassa kappaleessa kerron tarkemmin menetelmävalinnoistani ja siitä, miksi päädyin käyttämään juuri näitä menetelmiä työssäni.

4.4 Kyselytutkimuksen toteuttaminen

Opinnäytetyöni kannalta merkittävää oli saada tietoa laajasti jäsenten näkemyksistä ja kokemuksista, jonka vuoksi valitsin toiseksi menetelmäkseni kyselyn. Aiemmin tehtyihin kyselyihin tutustuessani olin kartuttanut jo ymmärrystäni Helsingin Vihreiden jäsenistöstä, heidän tarpeistaan ja alkanut käsittää mistä asioista ei ollut vielä tavoitteiden kannalta tarpeeksi tietoa. Kyselyn rakentamiseen tarvitaankin tarpeeksi tietoa tutkittavasta asiasta, sillä muutoin kyselytutkimuksen tekeminen on vaikeaa tai jopa mahdotonta (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti 2010, 109). Tarpeeksi vahvan taustatiedon turvin saatoinkin aloittaa kyselyn rakentamisen. Tiedonkeruun pohjalta totesin, että opinnäytetyötä varten tehtävässä kyselyssä on tarpeen syventyä aiempaa enemmän

jäsenistön kiinnostukseen osallistua ja motivaatiotekijöihin sekä siten selvittää tarkemmin tämän kehittämistyön lähtötilanne (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti 2010, 41), mutta toisaalta samalla myös kehittämistyön suuntaviivat. Opinnäytetyötäni varten tein kyselytutkimuksen, jonka suunnittelussa lähdettiin liikkeelle tarpeesta saada sekä määrällistä että laadullista tietoa. Kyselytutkimukset painottavat usein määrällistä tietoa, mutta sillä voidaan tuottaa myös laadullista tietoa valitsemalla avoimia kysymyksiä (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti 2010, 119). Siksi katsoin menetelmän sopivan työhöni ja palvelevan sen tavoitteita. Menetelmän avulla oli mahdollista tavoittaa myös jäsenet, jotka eivät lähtökohtaisesti osallistu tällä hetkellä toimintaan ja joita ei siten ole mahdollista saada välttämättä esimerkiksi haastateltaviksi.

Hahmottaakseni paremmin millaisia asioita minun kannattaisi kysyä jäsenistöltä tutustuin vapaaehtoistoiminnasta aiemmin tehtyihin tutkimuksiin sekä elementteihin, joita tarvitaan vapaaehtoistoimintaa rakennettaessa. Tämän pohjalta uutena asiana esiin nousi erityisesti motivaatiotekijöiden tunnistamisen merkitys vapaaehtoistoimintaa rakentaessa. On tärkeää tietää, miksi ihmiset ovat lähtökohtaisesti halunneet tulla mukaan juuri tähän toimintaan (Kuuluvainen 2015, 9). Lisäksi tutustuin puolueen vuonna 2016 tekemään laajan kyselyyn, joka lähetettiin kaikille Vihreiden jäsenille. Opinnäytetyöni kyselyä rakentaessa tärkeäksi kriteeriksi muodostuikin, etten toistaisi samoja kysymyksiä, joita aiemmassa kyselytutkimuksessa oltiin käytetty. Aiemman kyselyn ollessa melko tuore ja helsinkiläisten vastausten erottaminen materiaalista mahdollista, oli materiaali yhä täysin käyttökelpoista, jolloin samoja kysymyksiä ei kannattanut kysyä uudelleen. Samoja asioita kysyttiinkin opinnäytetyöni kyselyssä vain, mikäli se oli kokonaisuuden kannalta välttämätöntä. Muutamien kysymysten kohdalla tulikin vuoden 2016 kyselyyn nähden toistuvuutta.

Kyselyni yhdistettiin Helsingin Vihreiden jäsenkyselyyn, jolloin välttyttiin useilta samanaikaisilta kyselyiltä ja siten saataisiin pidettyä myös vastausprosentti korkeana. Kyselyn fokus oli osallistumisessa ja sen ympärille asettuneissa kysymyksissä. Suunnittelin fokuksen tarkasti, jotta kyselylomakkeen pituus säilyi vastaajalle ystävällisenä ja täten vastausaika korkeintaan 15-20 minuutissa jäsenistön vastaamishalun ylläpitämiseksi (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti 2010, 116). Anonymiteetin takaaminen huomioitiin tarkoin eikä tarpeettomia tietoja kysyty. Esitietokysymyksissä kysyttiin jäsenyyden pituutta sekä toimintaan osallistumista tällä hetkellä. Jäsenyyden pituutta koskevan kysymyksen vastausvaihtoehdot suunniteltiin niin, ettei niistä voinut tunnis-

taa henkilöä. Vastausvaihtoehdoiksi valikointiinkin 0-3 vuotta, 3-6 vuotta, 6-10 vuotta ja yli 10 vuotta. Kysely rakennettiin siten, että vastaajat ohjattiin kysymyksen ”osallistutko Helsingin Vihreiden toimintaan” vastauksen perusteella eri välilehdille. Kysymykseen vastausvaihtoehdot olivat 1. Kyllä osallistun 2. En osallistu, mutta haluaisin osallistua 3. En osallistu, enkä halua. Maksan mieluiten jäsenmaksuni ja tuen Vihreitä siten. Loin kyselyn rakenteen edellä kuvatuin tavoin, jotta kysymykset saataisiin kohdennettua paremmin osallistumisen perusteella. Vaikka kysymykset sinällään olivat sisällöltään saman tyyliä, oli niitä tarpeen muokata hieman jokaiselle kohderyhmälle soveltuvammiksi. Muokkaamisella pyrittiin ennen kaikkea siihen, että vastaajien oli helppoa vastata kyselyyn, vaikka heillä ei olisi ollut mitään taustatietoa Vihreiden toiminnasta ja sen mahdollisuuksista. Kunnioitin niiden vastaajien valintaa, jotka kertoivat haluavansa vain tukea Vihreitä jäsenmaksullaan, enkä siten osoittanut heille kyselyni puitteissa jatkokysymyksiä. Heidät ohjattiin suoraan jäsenkyselyn puolelle.

Kyselyssä osa vaihtoehdoista määriteltiin pakollisiksi, mutta jätin myös vapaavalintaisia kysymyksiä. Tilaajani suosituksesta jokainen jäsen sai valita vastasiko kysymykseen, miten haluaisi osallistua tulevaisuudessa Vihreiden toimintaan ja motivaatiota koskevaan kysymykseen. Motivaatiota koskeva kysymys jätettiin vapaavalintaiseksi, jotta vastausten sisällöllinen laatu turvattaisiin. Vastaamisen määrittelemisellä pakolliseksi voidaan taata, ettei puutteita jää, mutta pakottamisen käänköpuolena on vastaajan turhautuminen kyselyyn ja mahdollinen vastaamisen keskeyttäminen (Aaltonen & Valli 2001, 113). Tulosten laadun takaamiseksi yhdyinkin tilaajani suositukseen ja jätin jokaisen valittavaksi, haluaako näihin kysymyksiin vastata. Kysely lähetettiin sähköpostilla noin 2300 Helsingin Vihreiden jäsenelle. Vastauksia kyselyyn saatiin lopulta 155 kappaletta, joka oli lähes viisikymmentä enemmän kuin vuonna 2015 teetetyin jäsenkyselyn vastauksien määrä. Kyselytutkimuksen pohjaan voi tutustua tarkemmin liitteistä (LIITE 1).

4.5 Aivoriihen toteuttaminen

Aktiivit näyttäytyivät jo varhain työni kannalta toisena merkittävänä ryhmänä. Aktiivien merkitys pohjautui ajatuksissani paljolti siihen kokemukseen ja tietoon, jota aktiivit ovat kerryttäneet Helsingin Vihreiden toiminnassa. Heidän roolinsa näyttäytyi minulle kokemusasiantuntijuutena, jonka halusin näkyvän myös työssäni. Koin, että aktiivit

tuntevat toiminnan minua paremmin, joten samalla oma käsitykseni toiminnasta syventyisi. Alun perin pohdin nostavani aktiivien näkökulmaa kehittämistyöhön haastatteluiden avulla, mutta aiheeseen syventyessäni aloin nähdä yhteisöllisen menetelmän paremmaksi vaihtoehdoksi. Menetelmävalinnan lähtökohtana oli ammattialalle tyypillinen kokemus osallistamisen merkityksestä ja yhdessä tekemisestä. Koin vahvasti, että yhteisöllinen menetelmä synnyttäisi paitsi aineksia kehittämistyöhöni, mutta olisi myös otollinen foorumi avoimelle keskustelulle. Toiminnan suunnittelun ei myöskään tarvitse lähteä ylhäältä alaspäin, vaan sitä voidaan tehdä jatkuvana yhteistyönä (Kuuluvainen 2015 10), jolloin tulos vastaa usein paremmin jäsenistön tarpeisiin ja on näin käyttäjälähtöisempää.

Aivoriihi on yhteisöllinen menetelmä, jota käytetään usein uusien ideoiden synnyttämisessä. Se pohjautuu hyvin vapaaseen ryhmätyöskentelyyn tietyn aiheen ympärillä. Menetelmän onnistumisen kannalta on tärkeää rohkaista osallistujia ilmaisemaan vapaasti itseään ja tuomaan ajatuksiaan esiin (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti 2010, 44). Vapautta ilmaista itseään on tärkeää painottaa, jotta ideoinnissa päästään niin sanotusti laatikon ulkopuolelle ja luodaan siten aidosti uutta. Osallistujiksi valittiin eri tavoin toimintaan osallistuvia ja siten erilaisia sitoutuneisuuden tasoja edustavia Helsingin Vihreiden aktiiveja. Joukossa oli pitkään mukana vaikuttaneita henkilöitä ja uudempiä kasvoja. Osallistujien erilaisten lähtökohtien vuoksi koin tärkeäksi pitää tarkasti huolta siitä, että jokainen osallistuja kokisi omien ajatustensa ja mielipiteen kertomisen turvalliseksi tilaisuudessa. Vaikka Vihreissä on kokemukseni mukaan yleisesti hyvä henki, saattaisi toimintaa vähemmän tuntevalle tällainen tilaisuus aiheuttaa huonosti rakennettuna paineita.

Luodakseni tilaisuudesta turvallisen paikan ilmaista itseään, suunnittelin jakavani osallistujat noin 3 hengen ryhmiin. Muokkasin aivoriihen ajatusta hieman ideapiirin suuntaan, jossa aiheet jaetaan erilaisiin tulokulmiin ja työskennellään sitten ryhmissä aina kerrallaan yhden tulokulman äärellä. Tulokulma aseteltiin kysymyksen muotoon ja kirjoitettiin isolle paperille (Summa & Tuominen 2009, 21). Tulokulmia muodostui lopulta viisi kappaletta, joista muutamat koostuivat kahdesta samaan aihealueeseen kuuluneesta kysymyksestä. Ryhmät pohtivat seuraavia kysymyksiä:

- Miten madallamme kynnyksiä osallistua vapaaehtoistoimintaan?
- Millainen toiminta on innostavaa? Mikä palkitsee osallistujia?

- Miten saamme ihmiset rohkaistua mukaan? Mikä innostaisi lähtemään mukaan?
- Miten ihmisten erilaisuus huomioidaan vapaaehtoistoiminnassa?
- Millaista vapaaehtoistointaan voisimme tarjota? Millaisia voimavaroja Helsingin Vihreät voisi saada vapaaehtoistoinnasta?

Työskentelyn tavoitteena oli synnyttää keskustelua yllä esitellyistä tulokulmista ja siten kartoittaa nykytilaa ja sitä millaisiin asioihin työssäni tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Tavoitteena olikin, että työskentelyssä heijastuisi nykytila ja kehittämisen tarpeet. Erilaisten aktiivien mukana olon tavoitteena oli nostaa esiin tarpeeksi laajaa näkökulmaa kehittämistyön tarpeista, jotta osaisin työssäni keskittyä luomaan ratkaisuja juuri matalan kynnyksen toimintaa ajatellen. Päätin toteuttaa kirjallisen työskentelyn pienryhmissä ryhmäkeskustelun sijasta, sillä koin siten syntyvän rauhallisemman työskentelyilmapiirin, joka loisi osaltaan myös turvallisuuden kokemusta kaikille osallistujille. Papereilla työskentelystä jäi lisäksi jälki, joka helpotti analysointia jälkeenpäin. Osallistujavalinnat perustuivat luomaani viiteen profiiliin, jotka on esitelty alla. Loin profiilit kuvaamaan erilaisia tapoja osallistua ja heijastamaan täten myös erilaisia sitoutuneisuuden asteita. Profiilit luotiin Helsingin Vihreiden toiminnan pohjalta, joten ne kuvastavat jäsenistön keskuudessa esiintyvän monenlaisen osallistumisen muotoja ja sitoutuneisuutta. Profiilien tarkoituksena oli ennen kaikkea kuvata millaista toimintaa ja toimijoita Helsingin Vihreistä voidaan nykyisellään löytää ja siten huolehtia siitä, että yhteisöllisessä työskentelyssä tulisi nämä näkökulmat edustetuksi. Luomiini profiileihin voi tutustua tarkemmin alla. Profiilien pohjalta Helsingin Vihreiden järjestökoordinaattori Emma Mikkilä kartoitti sopivia henkilöitä osallistujiksi. Jokaisesta profiilista pyydettiin mukaan kaksi henkilöä, jotta varmistuisin sopivasta osallistujamäärästä, profiilien tarpeeksi laajasta edustuksellisuudesta ja siten työskentelyn moniäänisyydestä.

Jäsen 1

Haluaa piipahtaa toiminnassa, mutta ei sitoutua pidemmäksi aikaa. Hän on halukas tukemaan Vihreitä ja myös osallistumaan toimintaan, mutta vain silloin kun hänelle itselleen sopii. Henkilö ei ole varsinaisesti kiinnostunut itse vaikuttamaan Vihreissä, vaan hän haluaa ennen kaikkea tukea Vihreitä tarjoamalla silloin tällöin työpanoksensa. Hänet voisi nähdä esimerkiksi vaaliaikana jakamassa kahvia, osallistuvan johonkin tapahtumaan vapaaehtoisen roolissa jne.

Jäsen 2

Haluaa olla mukana joustavasti. Hän osallistuu esimerkiksi työryhmätoimintaan ja haluaa ehkä vaikuttaa puolueen sisällä kevyesti. Hän ei ole kuitenkaan innostunut esimerkiksi lähtemään itse ehdolle. Hän eroaa henkilöstä 1 siten, että on selkeästi kiinnostuneempi osallistumaan kevyttä sitoutumistakin vaativaan toimintaan.

Jäsen 3

Paikallinen aktiivi. Hän osallistuu aktiivisesti esimerkiksi yhdistyksensä hallituksessa tai muutoin yhdistyksen toimintaan. Häntä kiinnostaa Vihreiden tukeminen ennen kaikkea paikallisessa yhdistyksessä toimimalla.

Jäsen 4

Pidemmän linjan aktiivi. Hän on ollut mukana toiminnassa pidemmän aikaa, jonka myötä hänellä on laaja ymmärrys Helsingin Vihreistä ja järjestön toiminnasta. Hän on ennen kaikkea järjestöaktiivi, mutta on saattanut olla ehdolla myös esim. kuntavaaleissa joskus, mutta ei ole tullut valituksi ainakaan varsinaiseksi jäseneksi. Hänellä on näkemyksellisyyttä vapaaehtoistoiminnasta sekä sen merkityksestä osana Vihreiden toimintaa.

Jäsen 5

Kunnanvaltuutettu. Hänellä on toivottavasti kokemusta monenlaisesta toiminnasta Helsingin Vihreissä. Toiminnassa mukana olemisen myötä hän on päättänyt lähteä ehdolle ja myös noussut kunnanvaltuustoon. Hänellä on näkemystä eri tason toiminoista ja mahdollisesti vapaaehtoistoiminnan kehittämisestä sekä sen merkityksestä osana Vihreiden toimintaa.

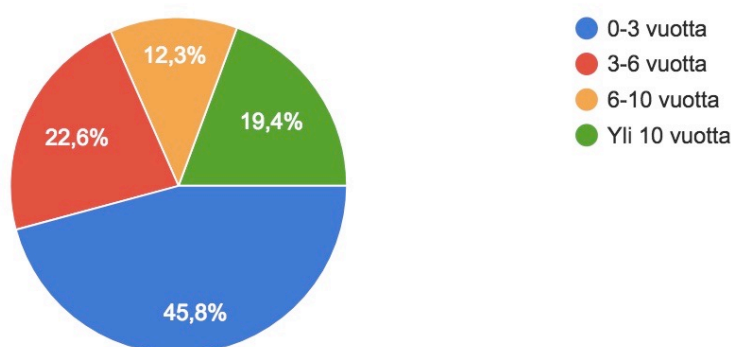
5 TULOKSET

Kyselyn ja ideariihen tulokset käsiteltiin jakamalla ne erilaisiin teemoihin. Koska kyselyssä käytettiin Helsingin Vihreiden yleisesti käyttämään Google Forms kyselypohjaa, sain ohjelmasta automaattisesti erilaisia tulosten jakaumaa kuvanneita kuvioita. Kuviot antoivat itsessään hyvin selkeästi tulkittavaa dataa, joten vain avoimien kysymysten vastauksia oli tarpeen käsitellä vielä erikseen. Avoimet vastaukset jaettiin teemo-

jen mukaisesti erilaisiin ryhmiin. Kyselyssä kartoitettiin jäsenistön motivaatiotekijöitä avoimella vastauksella, joten tulokset jaettiin motivaatiotekijöiden mukaan ryhmiin, jolloin syntyi käsitys siitä, kuinka yleisiä mitkäkin motivaatiotekijät ovat jäsenistön keskuudessa. Tämän perusteella pystyin myös asettamaan ne yleisyyden perusteella järjestykseen. Myös aivoriihen purkamisessa hyödynnettiin teemoittelua. Aivoriihen materiaalissa toistuvat läpileikkaavasti samat teemat, joten tulosten jakaminen teemoihin oli helppoa. Seuraavissa alaluvuissa kerrotaan tarkemmin kehittämistyössä käyttämieni menetelmien tuloksista.

5.1 Kyselytutkimus

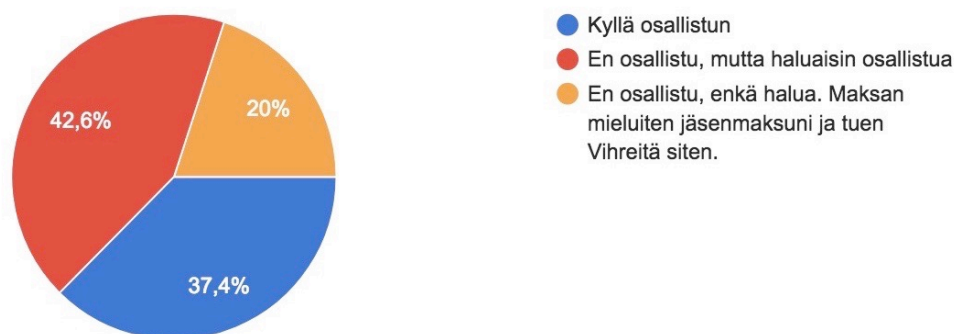
Helsingin Vihreiden jäsenistölle tekemääni kyselytutkimukseen vastasi aikarajan puitteissa 155 jäsentä. Kaikki vastaajille suunnattiin aluksi kysymys heidän jäsenyytensä pituudesta. Huomattavaa on, että 45,8% vastaajista olivat melko uusia, 0-3 vuotta jäseniä olleita. Toiseksi suurin joukko oli vastaajat, joiden jäsenyys oli kestänyt 3-6. Heidän osuutensa vastaajista oli 22,6%. Täten enintään kuusi vuotta jäsenenä olleiden vastaajien määrä jäi selkeästi suurimmaksi ryhmittymäksi. Melko uusien jäsenten (0-3 vuotta) määrää vastaajista on tietenkin mahdollista selittää esimerkiksi keväisillä kuntavaaleilla, joiden yhteydessä mukaan tuli paljon uusia ihmisiä ja siten saatiin myös uusia jäseniä. 0-3 vuoden ollessa melko laaja jakauma, on tietenkään vaikeaa edes arvioida, miten vastaajien jäsenyyden pituus jakautuu 0 ja 3 välille ja kuinka suuri osa vastanneista oli esim. alle vuoden jäsenenä olleita.

KUVA 2. Kyselyyn vastanneiden jäsenyyden pituus

Kyselyyn vastanneista enemmistö oli lähtökohtaisesti jollain tavalla kiinnostuneita toiminnasta tai osallistuivat toimintaan jo nykyisellään. Vastanneista 42,6% kertoi,

ettei osallistu Helsingin Vihreiden toimintaan, mutta haluaisi osallistua ja 37,4% kertoi osallistuvansa toimintaan. Työni kannalta mielenkiintoiseksi ja olennaiseksi tiedoksi nousikin juuri toimintaan osallistumattomien, mutta kuitenkin mukaan mielivien vastaajien suuri osuus. Aiemmassa jäsenkyselyssä oltiin kysytty suhdetta Vihreisiin, joista samaa asiaa selvittämään pyrkinyt vastausvaihtoehto oli muotoiltu ”Olen jäsen, en osallistu tällä hetkellä aktiivisesti toimintaan, mutta tulevaisuudessa voisin” (Helsingin Vihreät 2016a). Tämän vaihtoehdon vastasi 221 ihmistä, joka oltiin nostettu myös erilliseksi huomioksi helsinkiläisten vastauksista koottuun yhteenvetoon. Työni kannalta koinkin tämän kiinnostavaksi tiedoksi jo aiempaan kyselyyn tutustuessani, mutta kysymyksen muotoilusta johtuen siitä ei käynyt täysin yksiselitteisesti ilmi millaista jäsenten osallistumishalukkuus todella on. Opinnäytetyöni kyselytutkimuksessa halusinkin mitata tarkemmin osallistumishalukkuutta. Vastausvaihtoehdot muotoiltiin siten, että kyselystä saataisiin selkeästi dataa nimenomaan tästä aiheesta. Tuloksista voidaankin nyt selkeämmin tulkita, että on paljon jäseniä, jotka haluaisivat lähtökohdaisesti osallistua toimintaan jollain tavalla, mutta eivät syystä tai toisesta kuitenkaan osallistu. Kiinnostusta osallistua olisi verrattain paljonkin, mutta mikseivät nämä jäsenet löytäneet toiminnan pariin? Kohtasivatko toiminnan tarjonta ja ihmiset ylipäättään toisiaan missään? Tuloksia pohtiessani heräsi väkisinkin kysymys, että tietävätkö jäsenet mihin kaikkeen on mahdollista osallistua ja miten tämä on mahdollista tai kehen tulisi ottaa yhteyttä?

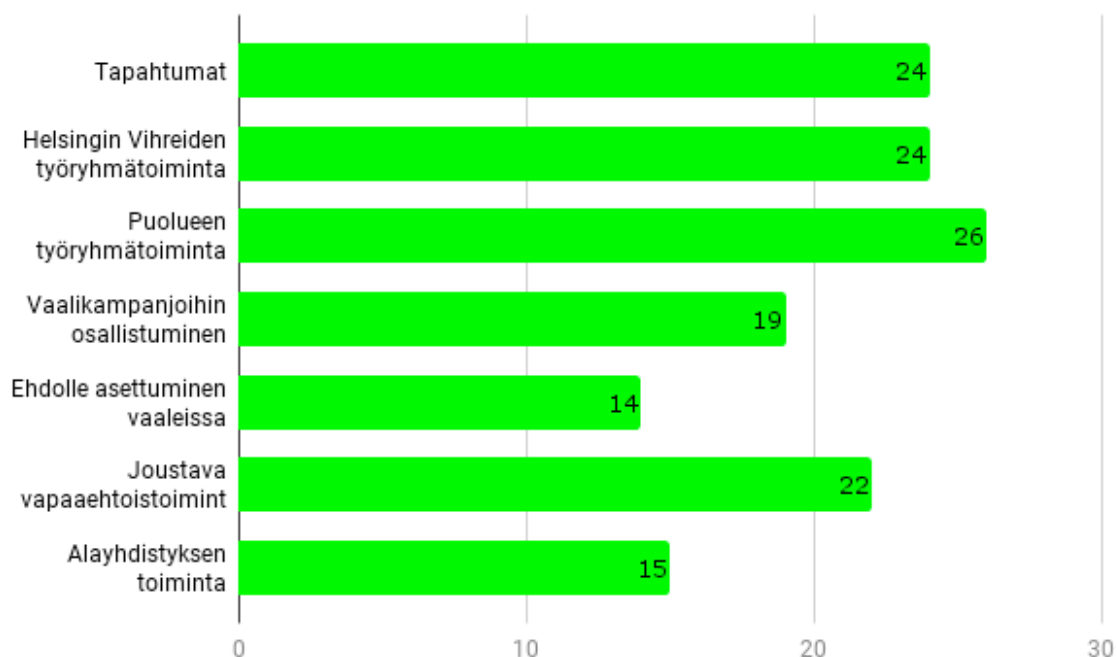

KUVA 3. Vastaajien osallistuminen toimintaan

Toimintaan osallistuvista vastaajista suurin osa kertoi tavakseen osallistua toimintaan muun muassa tapahtumiin osallistumisen, osallistumisen vaalikampanjoissa muita ehdokkaita ja yleisesti Vihreitä tukien, alayhdistyksen toimintaan osallistumisen ja silloin tällöin vapaaehtoisena toimintaan osallistumisen. Tapahtumiin ja vaalikampanjoihin osallistuminen olivat kuitenkin selkeästi yleisimpiä tapoja osallistua. Toimintaan

osallistuvilta kysyttiin myös, millaiseen toimintaan he haluaisivat osallistua tulevaisuudessa. Kysymys oli asetettu monivalinnaksi, jotta vastaaja voisivat valita kaikki kokemustaan kuvaavat vaihtoehdot. Tulevaisuudessa haluttiin osallistua eniten melko matalan kynnyksen toimintaan, kuten tapahtumiin Helsingin Vihreiden työryhmätoimintaan (45,1%) sekä enemmän mahdollisuuksia osallistua toimintaan joustavasti vapaaehtoisena (43,1%). Useimmiten vastaaja kertoi haluavansa osallistua puolueen työryhmätoimintaan, vastaajista 51% vastasi näin. Poliittiset intressit ovatkin varsin ilmeisiä silloin kun kyseessä on puolue toiminta. Kuitenkin pohdin kovasti miksi Helsingin Vihreiden oma työryhmätoiminta jäi kyselyn vastausten perusteella puolueen työryhmätoiminnan jalkoihin, vaikka ero ei varsinaisesti ollutkaan kovin suuri. Tulkituin asiaa kuitenkin niin, että Helsingin Vihreiden poliittisen luonteen vuoksi jäsenillä on usein kiinnostusta vaikuttaa politiikan sisältöihin, johon puolueen työryhmät tarjoavat hyvän alustan, niiden ollessa paikkoja vaikuttaa koko puolueen poliittisiin linjauksiin. Puolueen työryhmätoiminta saatettiin kokea jollain tavalla poliittisesti sisällökkäämmäksi.

Vastauksia tarkastellessani tulin kuitenkin huomanneeksi, että Helsingin Vihreiden työryhmätoiminta ja puolueen työryhmätoiminta oli asetettu vastausvaihtoehtojen listauksessa allekkain. Onkin mahdollista, että nämä kaksi työryhmätoimintaa olivat menneet vastaajilla sekaisin tai niiden oltiin oletettu olevan lomakkeen tekijän virheelinen toisto. Helsingin Vihreiden työryhmätoiminta ollessa kehityksen alla, on se myös monille yhä melko tuntematonta toimintaa. Tämä seikka onkin saattanut osaltaan nostaa puolueen työryhmätoiminnan valinneiden vastaajien määrää. Vastauksia voidaan toisaalta peilata myös edellisen kysymyksen vastauksiin, jossa kysyttiin toimintaan osallistumisesta. Koska toimintaan osallistumisesta kysyttäessä suosituimpia vastauksia olivat erityisesti matalan kynnyksen ja vähäistä sitoutumista vaativat vaihtoehdot, on ilmeistä, että moni vastasi haluavansa tulevaisuudessa osallistua enemmän juuri poliittisiin sisältöihin keskittyneeseen toimintaan. Vastauksista voidaan näin ollen tulkita heijastuvan tietynlainen halua edetä puolueen toiminnassa. Halu osallistua tapahtumiin oli kuitenkin myös suosituimpia vastauksia, kun kysyttiin millaiseen toimintaan haluaisi osallistua nyt tai tulevaisuudessa sen toiminnan lisäksi, johon osallistuu tällä hetkellä. Näiden jälkeen eniten vastattuja vaihtoehtoja olivat Helsingin Vihreiden työryhmätoimintaan osallistuminen sekä joustavasti vapaaehtoisena osallistuminen.

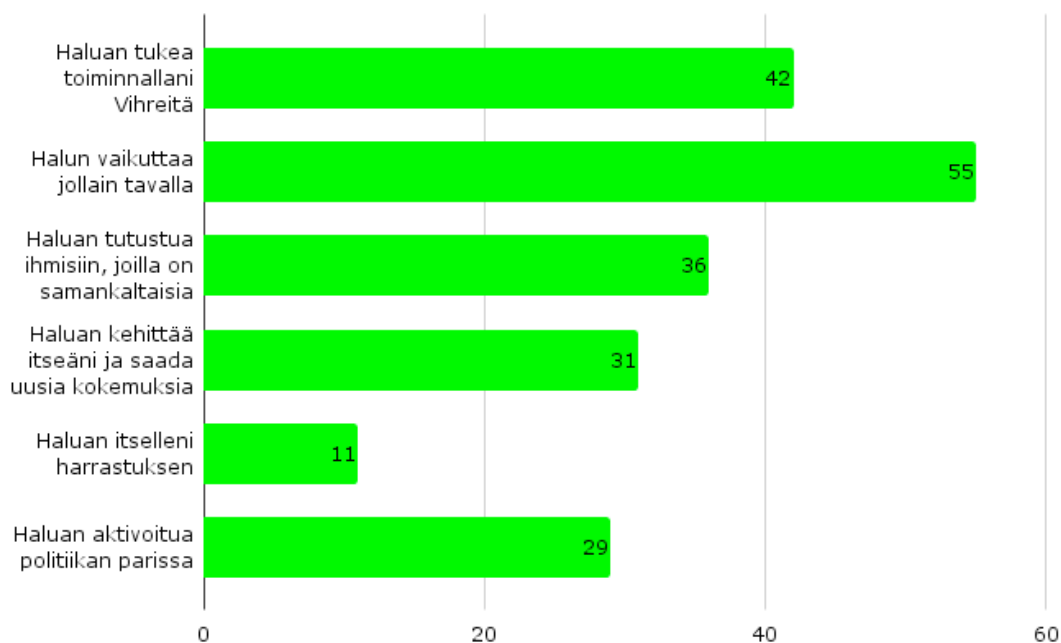
KUVA 4. Millaiseen toimintaan jäsenet haluavat osallistua nyt tai tulevaisuudessa?

Kysyttäessä jäsenten tärkeintä motivaatiotekijää toimintaan osallistumiselle, nousi esiin useita teemoja, joista neljän koin toistuvan selvästi vastauksissa. Näistä neljästä teemasta syntyi ikään kuin otsikot, joiden alle jäsenistön vastaukset asettuivat. Otsikoiksi nousivat poliittiset teemat, yhteisön merkitys, vaikuttaminen ja aatteen edistäminen, oman osaamisen hyödyntäminen ja oma kiinnostus sekä velvollisuuden ja toisaalta myös hyödyllisyyden kokemukset. Painopiste vastauksissa oli selkeästi vaikuttamisessa, aatteen edistämisessä ja poliittisissa teemoissa, joten iso osa vastauksista asettui näiden otsikoiden alle. Poliittiset teemat –otsikon alle asettui erilaisia vastaajalle tärkeitä teemoja, kuten ympäristö- ja ilmastokysymykset. Useimmat olivat maininneet yleisesti Vihreän politiikan ja sen tavoitteet, tarkemmin tiettyä teemaa nimeämättä. Vaikuttamisen ja aatteen teemassa esiin nousivat vaikuttaminen poliittisiin sisältöihin ja päätöksentekoon. Osallistumisen motivaatiot nousivat myös halusta vaikuttaa nimenomaan itselle tärkeisiin tai merkittäviin asioihin Vihreän toiminnan kautta. Vastauksissa aate näytettiin kokevan itsessään motivoivaksi tekijäksi, kuten myös Vihreät arvot ja ajatus maailman parantamisesta. Vähemmän mainittuja, mutta tämän kokoisessa otannassa myös valideja huomioita olivat halu hyödyntää omaa osaamista toiminnassa ja yhteisen hyvän edistämisessä sekä työn mielekäs sisältö. Tilaisuuksien kiinnostavat aiheet motivoivat osallistumaan ja kokemus yhteiskunnallisesta velvollisuudesta, mutta samalla myös toiminnan hyödyllinen tarkoitus.

Yhteiskunnallinen velvollisuus
Vaikuttaminen paremman maailman puolesta.
Mukana olo omia arvoja vastaavassa ja edistävässä liikkeessä.
Halu vaikuttaa arvojeni mukaiseen politiikkaan
Mahdollisuus vaikuttaa itselle tärkeisiin aiheisiin
Mukavat ihmiset
Parannat maailmaa Helsingistä aloittaen

KUVA 5. Toimintaan osallistumisen taustalta löytyviä motivaatiotekijöitä

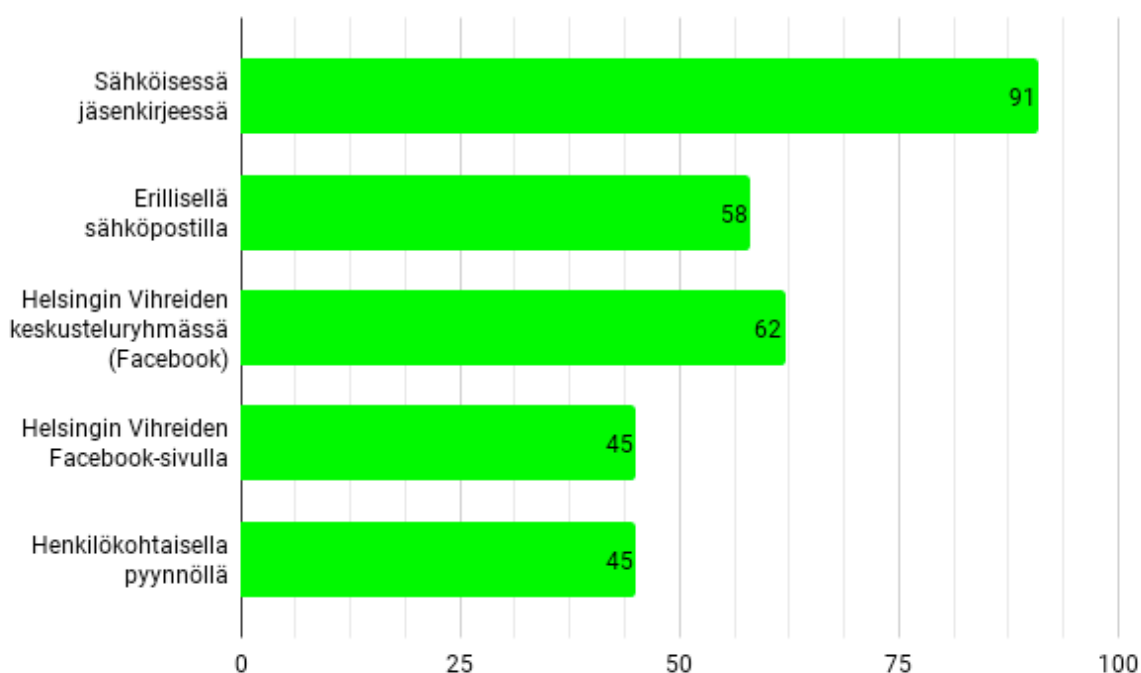
Jäseniltä, jotka eivät tällä erää osallistuneet toimintaan, mutta halusivat lähtökohtaisesti kuitenkin osallistua, kysyttiin miksi kokee olevansa kiinnostunut osallistumaan toimintaan. Kysymykseen oltiin luotu valmiit vastausvaihtoehdot Helsingin Vihreiden järjestökoordinaattorin pyynnöstä, jotta jäsenten, jotka eivät osallistuneet toimintaan, olisi helpompaa vastata ja näin saisin varmasti tietoa asiasta. Tarkoituksena oli selvittää, miksi toiminta kiinnostaa jäsenistöä. Monivalinta kysymykseen vastanneista 83,3% oli kiinnostunut osallistumaan toimintaan, koska halusi vaikuttaa jollain tavalla. Vastaajista 63,6% kertoi haluavansa tukea toiminnallaan Vihreitä. Kolmantena 54,5% osuudella tuli halu tutustua ihmisiin, joilla on samankaltaisia ajatuksia. Vaikka vaikuttamisen ja toiminnan tukemisen merkitys korostui jäsenistön vastauksissa, vaikuttaisi myös sosiaalisten kontaktien merkitys olevan vastausten perusteella melko suuri. Mielenkiintoista oli, että halu aktivoitua politiikan parissa oli vasta viidenneksi eniten vastattu. Tätä voidaan varmasti selittää sillä, etteivät tähän kysymykseen vastanneet jäsenet osallistuneet toistaiseksi toimintaan. Vaikka puolueen jäsenillä on usein kiinnostusta osallistua politiikkaan tai vaikuttaa jollain tavalla, ei tämä vielä tarkoita sitä, että hän haluaisi varsinaisesti aktivoitua itse politiikassa. Toisaalta asiaa voidaan katsoa myös siitä näkökulmasta, että jokainen aloittaa jostain. Ajan saatossa halu osallistua uudennlaisilla tavoilla ja aktivoitua yhä enemmän politiikassa voivatkin nostaa päätään.

KUVA 6. Miksi olet kiinnostunut osallistumaan toimintaan?

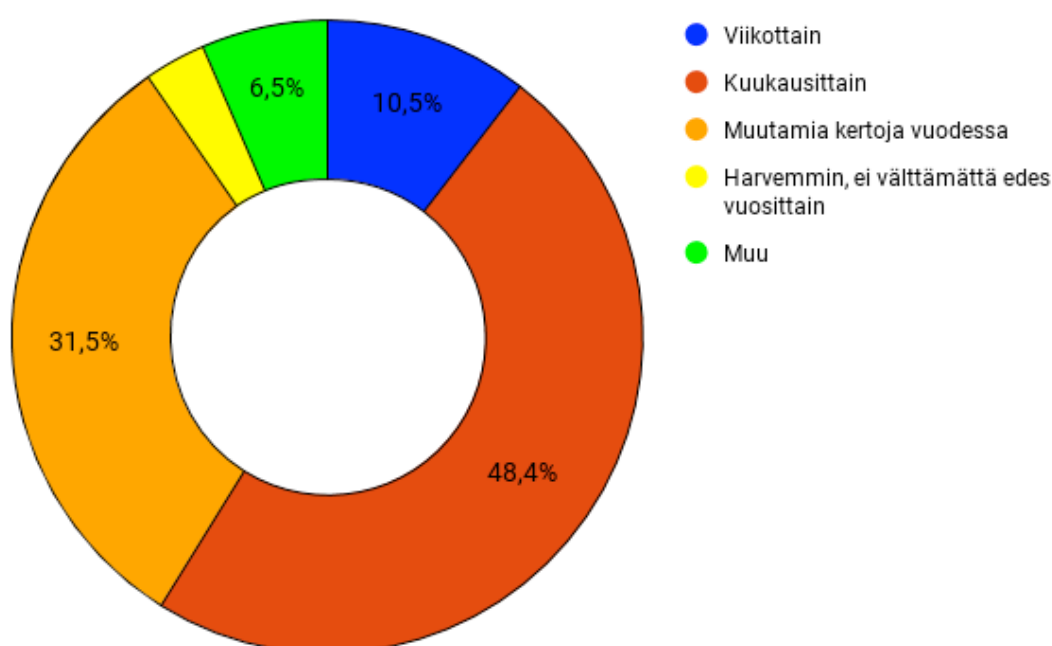
Jäseniltä, jotka eivät toistaiseksi osallistuneet toimintaan kysyttiin lisäksi, millaiseen toimintaan he haluaisivat osallistua. Monivalinta kysymykseen vastanneista selkeä enemmistö 78,8% halusi osallistua joustavasti vapaaehtoisena lyhytaikaisissa projekteissa, tapahtumissa tai esimerkiksi vaaliaikana. Joustavan vapaaehtoistoiminnan jälkeen vastaajia kiinnosti eniten Helsingin Vihreiden työryhmätoiminta, sillä 53% halusi osallistua siihen. Vastaajista 42,4% kertoi haluavansa osallistua tukemalla Vihreää ehdokasta vaaleissa. Yhteenvetona voitaisiinkin sanoa, että toiminnan toivottiin olevan ennen kaikkea joustavaa, mutta myös poliittisesti sisällökästä ja että se edistäisi yleisesti Vihreiden menestymistä. Eräässä maininnassa nostettiin esiin myös pelon kokemus siitä, että osallistuminen edellyttäisi heti oman suun avaamista. Osallistuminen erilaisiin seminaareihin ja teemapäiviin koettiin vastauksessa tarpeeksi matalan kynnyksen tapana osallistua. Vastaus oli yksittäinen, mutta on vaikeaa ajatella, ettei ilmiö olisi laajempi myös Helsingin Vihreiden jäsenistön keskuudessa. Ollisikin ollut mielenkiintoista tietää, kuinka monella on kokemusta peloista tai korkeasta kynnyksestä osallistua ja millaisella toiminnalla voitaisiin vastata näihin kokemuksiin. Valitettavasti näin syvälliseen selvitystyöhön ei kuitenkaan ollut aikaa tai mahdollisuutta opinnäyteyöni puitteissa.

Toimintaan jo osallistuville ja tällä erää osallistumattomille, mutta mukaan haluaville yhteiset kyselyn osiot käsittelivät toiminnan mahdollisuuksista viestimistä sekä toiveita toimintaan osallistumisen säännöllisyydestä. Viestinnän osalta kysyttiin kanavia, joissa vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista toivottaisiin ilmoitettavan. Vastausvaihtoehtoista sai valita useamman kokemustaan kuvaavan vaihtoehdon. Vastaajista 73,4% toivoi, että vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista kerrotaisiin sähköpostitse lähetettävässä jäsenkirjeessä. Kuitenkin 46,8% toivoi myös erillistä sähköpostia, jossa kerrotaisiin mahdollisuuksista. Vastaajista 50% toivoi, että mahdollisuuksista ilmoitettaisiin Helsingin Vihreiden keskusteluryhmässä facebookissa. Viimeiseksi 36,6% vastausosuuksella tulivat Helsingin Vihreiden facebook-kanava ja henkilökohtainen pyyntö. Yksittäinen, mutta mielestäni kuitenkin huomion arvoinen ajatus oli, että vapaaehtoistyön mahdollisuuksista ilmoitettaisiin alueiden omilla facebook-kanavilla ja muissa viestimissä.

KUVA 7. Ilmoittaminen vapaaehtoistyön mahdollisuuksista eri kanavissa

Mielenkiintoinen seikka oli se, että 48,4% vastaajista kertoi haluavansa osallistua toimintaan kuukausittain. Vastausten perusteella toimintaan tunnuttiin hakevan tietynlaisista jatkuvuutta, mutta kuitenkin niin, ettei se olisi muun elämän rinnalla liian kuormittavaa. Vastaajista 31,5% kertoi haluavansa osallistua muutamia kertoja vuodessa ja vain 10,5% halusi osallistua viikoittain. Valmiiksi määriteltujen vastausvaihtojen lisäksi oli mahdollista valita myös vapaa vastaus, jossa sai kuvailla tarkemmin itselleen sopivaa tahtia osallistua toimintaan. Vapaissa vastauksissa korostui ennen kaikkea tarve joustavuudelle. Osa vapaa vastauksen valinneista kertoikin, että halusi kyllä osallistua, mutta se oli tehtävä silloin kun se oli muun elämän puitteissa mahdollista.

KUVA 8. Kuinka usein haluaisit osallistua toimintaan?

5.2 Aivoriihi

Helsingin Vihreiden aktiivien kansaa pidettyyn aivoriihen kutsuttiin paikalle kokonaisuudessaan 10 ihmistä, joista tilaisuuteen osallistui lopulta 5 henkilöä. Kahden henkilön yllättävien perumisten vuoksi profiilien 3 ja 5 edustus jäi lopulta puuttumaan työskentelystä. Tätä kompensoi kuitenkin tarpeeksi suuri hajaannus lopullisten osallistujien profileissa. Lopputuloksessa näkyikin alkupe-
räisen tavoitteeni mukaisesti uudempien osallistujien sekä pidempään toiminnan eri tasoilla osallistuneiden ihmisten ajatukset ja siten tarpeeksi erilaiset nä-

kökulmat toimintaan. Osallistujat toimivat kahdessa ryhmässä, joista toisessa oli 2 henkilöä ja toisessa 3. Pidempään mukana olleet ja uudemmat osallistujat jaettiin niin, että molemmissa ryhmissä oli edustettuina kumpainenkin näkökulma. Osallistuin ryhmien keskusteluun myös itse fasilitoimalla sitä aktiivisesti. Lopuksi käytiin vielä yhdessä keskustelua aiheista. Aivoriihessä käytiin keskustelua osallistumisen kynnyksen madaltamisesta, innostavan toiminnan elementeistä, siitä mikä palkitsee osallistujia, miten ihmiset rohkaistaan ja innostetaan mukaan, miten huomioidaan erilaisuutta, millaista vapaaehtoistoimintaa voidaan tarjota ja millaisia voimavaroja Helsingin Vihreät voivat saada toiminnasta osakseen.

Läpileikkaavana teemana työskentelyssä nousivat esille viestinnälliset kysymykset, kuten toiminnan konkreettisuus ja tiedon parempi saatavuus, monenlaisen toiminnan tarve eli kohderyhmien huomiointi sekä erilaisuuden huomiointi siitä näkökulmasta, että osa meistä haluaa olla esillä, mutta toiset taas pitävät enemmän esimerkiksi taustatiedon tuottamisesta ja yleisesti taustalla toimimisesta. Toisaalta tärkeänä näkökulmana on myös mahdollisuus valita vahvan toimintaan sitoutumisen ja joustavan osallistumisen väliltä, jokaista osallistujaa tarvitaan. Lisäksi esiin nousivat matalan kynnyksen toiminnan tuominen paremmin näkyväksi, sillä nyt viestinnässä koettiin korostuvan erilaiset hakuajat esimerkiksi työryhmiin. Toisaalta esiin nousi myös tietynlainen neuvonnan tarve uusien tai vielä osallistumattomien jäsenten kohdalla, johon toivottiin ratkaisuja. Ryhmätyöskentelyssä nostettiin esiin, että uusien jäsenten oli vaikeaa ymmärtää toiminnan rakennetta ja toiminta tuntui monella tapaa pirstaleiselta. Yhdistyksiä koettiin myös yleisesti olevan paljon, mutta tuntui epäselvältä mikä olisi juuri itselle paras vaihtoehto. Monet aktiiveista totesivat vapaaehtoistoiminnasta, sen mahdollisuuksista ja tarjonnasta keskusteltaessa, että erilaista toimintaa ja tarvetta osallistujille oli itseasiassa todella paljon, mutta toiminta ja siitä kiinnostuneet ihmiset eivät oikein kohdanneet. Tilanteen koettiin johtuvan paljolti siitä, ettei selkeää tietoa oikein ollut helposti saatavilla missään. Tämä onkin osin viestinnällinen kysymys, mutta heijastaa myös organisaation tarvetta karvoittaa ja tunnistaa osallistumisen mahdollisuuksia ja tarpeita. Opinnäytetyöni pohjalta luotava vapaaehtoistoiminnan suunnitelma tuonee ratkaisuja tähän.

Esiin nousi myös ns. sisäringille pääseminen, jonka jälkeen koettiin helpoksi löytää oma paikkansa ja tapansa osallistua. Sen sijaan ulkopuolelta tämä nähtiin vaikeammaksi. Pirstaleisuuden lisäksi toiminnassa ja siihen osallistumisessa nähtiin esiintyvän katkonaisuutta juuri järjestön poliittisen luonteen vuoksi, johon kuuluvat olennaisena osana vaalit. Vaalien alla moni osallistuukin esimerkiksi ehdokkaan kampanjaan, mutta vaalien jälkeen toiminnan jatkumoa ei enää ollut tai sitä ei ollut helppoa löytää. Samalla tavoin toivottiin myös selkeää jatkumoa esimerkiksi Vihreistä nuorista tai muista järjestöistä siirtyville. Muualta Helsinkiin muuttaneiden kohdalla saattoi nähdä myös samanlaisen efektin, sillä työskentelyssä nousi esiin muualta muuttaneiden toimintaan kiinnittymisen haasteellisuus: miten löytää paikkansa, jos ei koe itseään helsinkiläiseksi, vaikka sinälään haluaisi osallistua? Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista viestiminen nousi esiin läpi työskentelyn. Viestinnässä nähtiin erittäin tärkeänä korostaa avoimuutta sekä luoda selkeitä tehtäväkokonaisuuksia. Samassa yhteydessä koettiin tärkeäksi kertoa, kuinka paljon mihinkin toimintaan osallistuminen veisi aikaa ja vaatisi sitoutumista. Paljon nousikin esiin konkretian kaipuu. Ihmiset haluavat tietää, mitä mukaan lähteminen tarkoittaisi käytännössä ja miten mukaan voi päästä. Näiden koettiin myös helpottavan osaltaan aiemmin ongelmaiseksi koettua toiminnan ja toimijoiden kohtaamista.

Mukaan pääsemisestä puhuttaessa nousi esiin mentori ja tutor eli henkilö, jolta aloittelija voisi helposti kysyä apua ja neuvoja esimerkiksi uusien illassa. Tietynlainen ohjauksen tarve nousikin työskentelyssä ja sitä siivittäneessä keskustelussa esiin. Koettiin, että ratkaisuja uusien kiinnittymiseen voitaisiin löytää juuri jonkinlaisesta mentori tai tutor toiminnasta. Puolueesta puhuttaessa toiminnassa mukana olon syyt ovat usein poliittisia. Halutaan osallistua jollain tavalla politiikkaan tai esimerkiksi päästä keskustelemaan poliittisesti saman mielisten ihmisten kanssa. Innostavana ja palkitsevana nähtiinkin juuri se, että näistä aiheista saatiin mahdollisuus keskustella sekä mahdollisuus vaikuttaa. Erilaiset avoimet tilaisuudet koettiin tärkeäksi painopisteeksi ja niiden riittävästä määrästä tulisi huolehtia. Keskustelua syntyi myös tilaisuuksien rakenteesta ja siitä, koettiinko tilaisuudet yleisesti osallistaviksi. Työskentelyssä huomautettiin, että tilaisuuden fasilitoinnilla on lisäksi paljon merkitystä osallisuuden kokemukseen, jonka nähtiin taas yleisesti vaikuttavan siihen, kuinka henkilö kiinnittyi toimintaan. Niin sanottu ei-poliittinen toiminta nähtiin myös tärkeänä. Eräs osallistujis-

ta mainitsi, että Sosiaalidemokraateilla on luontotoimintaa, joka sopisi hyvin myös Vihreiden profiiliin. Kynnystä koettiin madaltavan esimerkiksi luontoretkelyn kaltainen ei-poliittinen toiminta. Muitakin niin sanotun ei-poliittisen toiminnan muotoja mainittiin keskustelussa, kuten kokkaus ja erilaiset leffaillat.

Keskustelimme jonkin verran myös esimerkiksi pelon kokemuksista liittyen siihen, ettei tiedä tai ymmärrä tarpeeksi politiikasta. Vaikka ihminen sinällään olisi kiinnostunut toiminnasta, voi tämänkaltaiset pelot tai heikko kokemus omasta osaamisesta muodostaa kynnyksen osallistua toimintaan. Kyselytutkimuksessa oltiin nostettu esiin juuri pelon kokemus siitä, että osallistuminen tarkoittaisi tarvetta avata heti suunsa. Koettiin mukavammaksi osallistua erilaisiin tilaisuuksiin, jossa sai vain kuunnella ja oppia uutta Vihreästä politiikasta ja yhteiskunnasta. Onkin muistettava, että osallistuminen käsitteenä on laaja ja se ei tarkoita vain aktiivista osallistumista keskusteluun, vaan siihen luetaan myös osallistuminen esimerkiksi seuraamalla. Aiemmin esiin nostettuun erilaisuuden huomioimiseen toiminnassa liittyy siis olennaisesti myös ymmärrys osallistumisen käsitteen moninaisuudesta. Vapaaehtoistoiminnasta nähtiin syntyvän Helsingin Vihreille voimavaroja uusien ihmisten tuomien uusien ajatusten ja ideoiden kautta, jonka nähtiin myös tuovan moniäänisyyttä toimintaan. Työskentelyssä esiin nousi myös yksinkertaisesti tarve työtaakan yhä tasaisemmalle jakaantumiselle, sillä koettiin, että nykyisillä toimijoilla saattoi olla liikaa työtaakkaa. Myös henkilökohtainen yhteydenotto uusiin jäseniin nähtiin mahdollisuutena madaltaa kynnystä osallistumiseen.

6 TULOKSET - VAPAAEHTOISTOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Opinnäyteyöni tuloksena syntyi kehittämissuhteet toiminnalle sekä kuvaus jäsenistöstä tutkimusten sekä ryhmätyöskentelyn pohjalta. Kuvauksen on tarkoitus toimia työkaluna toiminnan kokonaisvaltaiselle suunnittelulle ja siten pohjana myöhemmin Helsingin Vihreissä toteutettavalle vapaaehtoistoiminnan suunnitelmalle. Kehittämistyössäni pyrittiin vastaamaan kysymyksiin miksi jäsenet osallistuvat/haluavat osallistua toimintaan ja miten vapaaehtoistoimintaa tulisi kehittää jäsenistön näkökulmasta katsottuna? Seuraavissa alaluvuissa esittelen tietoperustani, kyselyn ja aivoriihen

pohjalta koottuja tuloksia eli kehittämisehdotuksia toiminnalle. Viimeisessä aluvussa esitellään kuvaus jäsenistön motivaatiotekijöistä.

6.1 Toiminnan suunnitelmallisuus

Onnistuneen vapaaehtoistoiminnan toteuttamisen merkittävin elementti on toiminnan suunnitelmallisuus. Olenkin iloinen siitä, että opinnäytetyöni tilaaja Helsingin Vihreät on päättänyt luoda erillisen vapaaehtoistoiminnan suunnitelman opinnäytetyöni pohjalta. Tämän merkitystä ei voi kuitenkaan tarpeeksi korostaa toiminnan onnistumisen kannalta. Tietopohjassani perehdyttiin siihen, millaisia elementtejä vapaaehtoistoiminta tarvitsee onnistuakseen ja millaisia asioita vapaaehtoistoimintaa rakentaessa on huomioitava. Ensimmäinen näistä oli toiminnan määrittely yhdistyksessä. Määrittelyn kautta voidaan ymmärtää mitä vapaaehtoistoiminnalla ylipäätään tarkoitetaan juuri kyseisen yhdistyksen toiminnassa ja ikään kuin minkä osan se kattaa ja toisaalta mihin sillä pyritään. Vapaaehtoistoimintaa suunnitellessa onkin muistettava tietopohjassakin mainittu seikka, että vapaaehtoiset eivät saa korvata työntekijää vaan ne tuovat toiminnalle ainoastaan laadullisen lisän. Suunnittelussa voidaankin lähteä liikkeelle pohtimalla mitkä ovat niitä kohtia, joissa organisaation on mahdollista parantaa laatuaan vapaaehtoisten voimin.

Kyselyn tuloksia tarkastellessani havaitsin, että vastaajista iso osa ei tällä erää osallistuneet toimintaan, mutta halusi kuitenkin osallistua. Aivoriihessä taas kävi ilmi, ettei monille nykyisellään ollut selvää millaiseen toimintaan olisi mahdollista osallistua ja miten. Tieto ja vastaukset näihin kysymyksiin tuntuivat olevan vaikeasti saatavilla ja toiminta tuntui siten kovin pirstaleiselta. Puolue tarvitsee kuitenkin ihmisiä menestyäkseen, mutta myös demokratian ylläpitämiseksi. Suomalaisen yhteiskunnan demokraattisuus pohjaa puolueiden toiminnalle, jolloin avoimuuden ja monenlaisen osallistumisen mahdollisuutta edistämällä edistetään kokemusta siitä, että puolue toiminta on yhä varteenotettava vaihtoehto. Samalla tuetaan suomalaisen yhteiskunnan demokraattisuutta. Organisaation onkin oltava reunoiltaan pehmeä ja mahdollisimman avoin yhteisö, jotta ihmiset voivat tulla helposti mukaan toimintaan. Avoin organisaatio menestyy myös paremmin haasteellisessakin toimintaympäristössä (Harju 2004, 24). Koin, että

Vihreässä strategiassa on huomioitu erittäin hyvin nämä seikat, mutta ne eivät ole toistaiseksi konkretisoituneet toiminnan tasolla.

Toiminnan suunnittelu on aloitettava kartoittamalla Helsingin Vihreiden nykyistä toimintaa ja osallistumisen paikkoja. Täysin uutta toimintaan ei varsinaisesti ole tarpeen luoda, vaan nykyistä on nimenomaan kehitettävä, täsmennettävä ja terävöitettävä. Työskentely aloitetaan tuomalla näkyväksi kaikki se toiminta mitä Helsingin Vihreistä voidaan löytää esimerkiksi piirtämällä toiminnasta ajatuskartta ja nostamalla siihen mahdollisimman tarkasti näkyviin, millaisia tehtäviä toiminnan sisältä löytyy. Tätä kautta voidaan myös hahmottaa mitä meillä on tarjota erilaisille ihmisille, jolloin pystytään paremmin korostamaan sitä, että Vihreisiin ovat todella tervetulleita kaikki Vihreydestä ja toiminnasta jollain tavalla kiinnostuneet. Kyselyn vastauksista olikin selkeästi huomattavissa, että on monenlaisia syitä osallistua Vihreään toimintaan, vaikka useimmat halusivat vaikuttaa jollain tavalla. Aivoriihessä keskusteltiinkin siitä, etteivät kaikki esimerkiksi halua välttämättä koskaan lähteä itse ehdolle vaan kokevat olevansa nimenomaan taustatoimijoita. Kyselyyn vastanneista osa oli kuitenkin kiinnostunut osallistumaan toimintaan, koska halusi aktivoitua politiikan parissa. Tulkitsenkin tätä niin, että näin vastanneella henkilöllä on mahdollisesti jonkinlaista kiinnostusta edetä Vihreissä, pyrkiä kuntapolitiikkaan tai mahdollisesti valtakunnalliseen politiikkaan. Lisäksi on huomioitava, että vaikka tämä ei olisi alkuperäinen ajatus, saattaa nälkä niin sanotusti kasvaa syödessä. Osaamisen ja Vihreiden tuntemuksen kasvaessa myös uudenlaiset ja yllättävätkin haasteet saattavat alkaa kiinnostaa. Aivoriihessä keskusteltiinkin myös näiden etenemismahdollisuuksien jonkinlaisesta esiin tuonnista. Näitä on tosin vaikeaa kuvata ilman selkeitä esimerkkejä, jonka vuoksi ratkaisu voisi löytyä niin sanotuista uratarinoista. Uratarinoilla voitaisiin tuoda näkyväksi erilaisia polkuja Vihreissä ja samalla erilaiset tavat osallistua toimintaan. Tällä voidaan luoda kokemus, että on monenlaisia oikeita tapoja osallistua Helsingin Vihreiden toimintaan. Tarinat ovat oikeiden ihmisten henkilökohtaisia kertomuksia ja vetoavat siten usein ihmisiin paremmin kuin esimerkiksi pelkät kaaviot.

Lisäksi on mietittävä, miten toimintaan ylipäätään voidaan tulla mukaan, kehen otetaan yhteyttä ja kuten tietopohjassani mainitsin, luoda myös niin sanottuja tehtäväpaketteja, joihin ihmisten on helppo tarttua. Tehtäväpakettien luomises-

sa työväliseen toimii aiemmin piirretty ajatuskartta, jonka avulla voidaan hahmottaa paremmin toiminnan sisältä löytyviä tehtäviä. Aivoriihessä mainittiinkin, että tehtävää olisi oikeastaan paljon, mutta tehtävien ja ihmisten ei koettu kohtaavan missään. Tämä aiheutti osaltaan kokemuksen, ettei mukaan ollut helpoa päästä. Tätä näkemystä tuki myös aivoriihessä esiin noussut kokemus tarpeesta päästä niin sanotulle sisäringille, jonka jälkeen mahdollisuuksia osallistua löytyi uudella tavalla. Suositukseni on, että suunnitelman tuottamisprosessiin osallistetaan Helsingin Vihreiden aktiiveja. Osallistamisen suunnittelussa voidaan hyödyntää luomaani viittä erilaisia osallistumisen tapoja kuvaavaa profiilia, jotta erilaiset aktiivit tulevat tarpeeksi laajasti edustetuksi ja työskentely on moniäänistä. Aivoriihessä työskentely saikin oksakseen kiitosta. Eräs osallistujista koki, että tämänkaltaisen työskentely, jossa mukana oli uusia ja vanhoja aktiiveja oli hyvin hedelmällistä sekä toi mukaan aivan uudenlaisia näkökulmia, joita ei esimerkiksi hallituksessa oltu välttämättä osattu ajatella vuosien saatossa. Osallistujien keskuudessa nousi ajatus siitä, että vapaaehtoistoiminnalle voitaisiin myös perustaa oma työryhmä, jossa toimintaa kehitettäisiin ja suunniteltaisiin. Mielestäni tämä oli erittäin varteenotettava idea, sillä toiminnan kehittäminen vuoropuhelussa jäsenistön kanssa luo paitsi laajempaa näkökulmaa ja moniäänisyyttä, mutta on myös osaltaan voimavara. Suunnitelman työstäminen erillisessä työryhmässä olisi varmasti hyvin hedelmällistä ja synnyttäisi käyttäjälähtöisen lopputuloksen.

6.2 Uusien kiinnittyminen toimintaan ja osallistumisen kehittäminen

Uusien kiinnittyminen toimintaan nousi yhdeksi teemaksi erityisesti aivoriihessä. Myös työni teoriapohjassa yhdeksi vapaaehtoistoiminnan elementiksi määriteltiin vapaaehtoisten vastaanottaminen toimintaan. Hyvin suunnitellulla vastaanottamisella voidaan luoda vapaaehtoisille tai toiminnasta kiinnostuneille kuulumisen tunnetta ryhmään sekä tarjota eväitä toimintaan. Myös Vihreässä strategiassa painotetaan uusien ihmisten hyvää vastaanottamista. Helsingin Vihreiden uusien illasta saadaan edelleen kehittämällä toimiva konsepti, joka palvelee yhä paremmin vapaaehtoisten vastaanottamista. Uusien ilta on tietenkin kaikille avoin, mutta lähtökohtaisesti osallistumaan uskaltavat ovat varmasti usein

jollain tavalla kiinnostuneita toiminnasta, jolloin tämä on loistava foorumi tarjota tietoa ja innostaa ihmisiä mukaan.

Aivoriihessä käytiin paljon keskustelua esimerkiksi mentoreista ja tutoreista uusien illassa, mutta toisaalta tämä on mielestäni validi ajatus myös muiden tapahtumien kohdalla. Tällöin olisi selkeää keneltä voidaan tarvittaessa kysyä neuvoa ja tai käydä vain juttelemassa toiminnasta. Omassa pohdinnassani tämä toimisi hyvin vaivattomasti esimerkiksi nimeämällä hallituksen jäsenistä tai yhdistysaktiiveista muutamia mentoreita aina tapahtumiin. Mentoreilla olisi jonkinlaiset merkit tai vaikka huomioliivit, jotta heidät tunnistaisi helposti. Tärkeintä onkin tunnistettavuus ja helposti lähestyttävyyys. Tämän lisäksi yksi erittäin pieni, mutta sitäkin merkittävämpi asia on, että jokainen toivotetaan tervetulleeksi henkilökohtaisesti heti ovella. Henkilökohtaisella vastaanottamisella luodaan alusta alkaen kuuluvuuden tunnetta. Suositukseni on, että näihin tehtäviin nimitetään nimenomaan aktiiveja eikä työsuhteessa olevia. On hedelmällisempää, kun tutorina tai mentorina toimivat yhdistyksen luottamushenkilöt ja aktiivit, sillä uudet osallistujat ja aktiivit ovat keskenään enemmän vertaisia.

Toiminnan kehittämisessä tärkeä elementti on myös erilaisten osallistumisen tapojen huomiointi. On tärkeää korostaa, että toimintaan tarvitaan mukaan monenlaisia ihmisiä. Aivoriihen keskustelussa nousikin esiin niin sanotun ei-poliittisen toiminnan merkitys. Sosiaalidemokraateilta löytyy esimerkiksi luonto-toimintaan, jonka koettiin sopivan myös Vihreiden profilliin. Myös leffaillat ja kokkailu nousivat esiin aivoriihessä. Ei-poliittisen toiminta on paitsi mukava tapa viettää aikaa saman henkisten ihmisten kanssa, mutta voidaan tämän kaltaisella toiminnalla lisäksi madaltaa yhä osallistumisen kynnystä. Ei-poliittisella toiminnalla voidaan synnyttää osaltaan kokemusta siitä, että toimiakseen Vihreissä ei tarvitse ymmärtää politiikkaa vaan riittää, että haluaa toimia Vihreiden hyväksi jollain itselleen sopivalla tavalla.

Kuten tietopohjassani kirjoitin, on suomalaisilla suhteellisen heikko kokemus omasta kansalaispätevydestään. Vuoden 2015 eduskuntavaalitutkimuksen mukaan vain kolmannes suomalaisista koki ymmärtävänsä politiikkaa ja hieman useampi uskoi mahdollisuuksiinsa vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon. Kokemus heikosta politiikan ymmärryksestä muodostaakin lähtökohtaisesti kyn-

nyksen osallistua. Tässä kohtaa korostuu ei-poliittinen toiminta, sillä Vihreissä toimiminen voi olla helpompaa aloittaa juuri täältä. Toisaalta mieleeni nousi myös tilaisuudet, joissa kerrotaan Vihreästä politiikasta niin sanotusti kansankielellä. Kutsutaan tällaisia tilaisuuksia tässä kohtaa, vaikka nimellä Vihreyden ABC. Tulkitsin Vihreässä strategiassa esitetyn tavoitteen ”Osaamme tuoda poliittiset tavoitteemme erilaisten ihmisryhmien ja tilanteiden tasolle” myös viittavaan juuri tähän. Kyselyn vapaissa vastauksissa esiin nousikin juuri pelko omien ajatusten ja mielipiteiden ilmaisusta. Aluksi haluttiin vain niin sanotusti sivistää itseään Vihreästä politiikasta ja yhteiskunnallisista asioista. Mahdollisuus ilmaista itseään on tärkeä, mutta uutena tulokkaana muodostetaan usein vasta käsitteitä, jolloin ajatuksia ja mielipiteitä on vaikeaa kertoa. Nämä asiat tukevat myös hyvin näkemystäni ei-poliittisen toiminnan merkityksestä ja toisaalta politiikan itsessään muodostamasta osallistumisen esteestä, kun huomioidaan suomalaisten heikko kokemus kansalaispätevydestä. Puolueiden vetovoimaa voidaan kehittää poistamalla osallistumisen esteitä ja siten parantaa suomalaisen yhteiskunnan demokraattisuutta, sillä se pohjaa vahvasti juuri puolueiden toiminnalle.

6.2 Toiminnasta viestiminen

Toiminnasta on kerrottava konkreettisesti. Tietopohjassani mainitsin, että ihmiset haluavat käyttää yhä vähemmän aikaansa vapaaehtoistoimintaan eikä vahvaan organisaation arvojen kannattaminen välttämättä johda osallistumiseen. Aiemmin paljon käytetty ajattelu vapaaehtoisten rekrytoinnista onkin näin ollen käännettävä ajatteluun vapaaehtoistoiminnan markkinoinnista. Toiminnasta on tehtävä aidosti houkuttelevaa, jotta siihen halutaan osallistua. Myös Vireiden strategiassa viitattiin houkuttaviin ja koukuttaviin toimintamuotoihin. Toiminnan suunnittelun jälkeen houkuttelevuutta voidaan lähteä rakentamaan viestinnällisin keinoin. Toiminta on tuotava selkeästi esiin, kerrottava mitä se on konkreettisesti ja vastattava kysymykseen mitä tämä toiminta vaatii osallistujalta? Entä mitä osallistuja saa toiminnasta? Nämä on tärkeitä kysymyksiä, joita voidaan pohjata myös Anne Yeungin vapaaehtoistoiminnan timanttimaliin, jonka ulottuvuuksista yksi oli juuri saaminen-antaminen (Yeung 2005, 118). Kokemukseni mukaan liian usein kompastutaan siihen, että kerrotaan houkuttelevuuden toi-

vossa osallistujan saavan esimerkiksi itse määritellä mitä he haluaisivat tehdä. Ajatus on hyvä, mutta toiminnan väljä kuvaus epäonnistunutta ja vapauksien antaminen vääräaikaista. Vapauksien antaminen on kuitenkin tärkeää, mutta vasta osallistumista pohtivalle henkilölle on tarjottava konkreettista tietoa, jotta hän voisi tehdä aluksi päätöksen osallistumisesta. Vapauksien antaminen sen sijaan on seuraavassa vaiheessa merkittävää motivaation ylläpitämiseksi, kuten tietopohjassani kirjoitin viitaten ajatteluun positiivisen kehän luomisesta.

Tiedon helppo saatavuus tarjoaa jokaiselle kiinnostuneelle tasavertaisen mahdollisuuden tutustua toimintaan. Toisen käden tietona saatu informaatio on henkilöstä ja hänen tavastaan kertoa toiminnasta riippuen vaihtelevaa. Toisen käden tietona saatu informaatio ei välttämättä ole täysin neutraalia vaan siinä saattavat painottua kertojan omat mielenkiinnonkohteet, sillä on luonnollista puhua itseämme kiinnostavista asioista. Tiedon helppo saatavuus esimerkiksi organisaation nettisivuilla tekee toiminnasta näin ollen lähtökohtaisesti houkuttelevampaa ja mahdollistaa perehtymisen juuri itseään kiinnostaviin asioihin. Tiedon saatavuudella häivytetään myös kynnyksiä, joka liittyy toiminnasta tiedustelemiseen henkilökohtaisesti esimerkiksi työntekijältä tai aktiivilta. On myös lähtökohtaisesti vaikeaa kysyä kysymyksiä, mikäli tietoa ei ole lainkaan saatavilla eikä aiempaa tietoa tai tuntemusta toiminnasta ole. Näkemysteni tukena hyödynnän niin kutsumaani pullonkaula –ajattelua, jota olen hyödyntänyt oman ajatteluni tukena opinnäytetyöprosessissa sekä selittääkseni itselleni ilmiötä. Kyselyyn vastanneista 42,6% ei osallistunut, mutta halusi osallistua. Tämä on se ryhmä, joka jää kiinni pullonkaulaan, eikä pääse lainkaan kiinnittymään vapaaehtoistoimintaan. Miksi nämä ihmiset sitten jäävät pullonkaulaan kiinni? Syitä on varmasti monia, mutta ilmiötä voidaan lieventää, kun tarjotaan avoimesti tietoa mahdollisuuksista ja poistetaan siten toimintaan kiinnittymiseen liittyviä kynnyksiä. Saatavilla oleva tieto tarjoaa myös mahdollisuuksia ottaa itsenäisesti selvää, millaisia mahdollisuuksia on osallistua, punnita vaihtoehtoja ja valita sitten itselleen sopivan.

Yksi kehitysehdotuksista onkin uuden osion lisääminen Helsingin Vihreiden nettisivuille, jossa esitellään erilaiset mahdollisuudet osallistua toimintaan. Jokainen toiminta on otsikoitu erikseen, jolloin koko mahdollisuuksien kirjo näyttäytyy selkeästi lukijan edessä. Jokaisen toiminnan kohdalla on kerrottu, kehen tulee

ottaa yhteyttä tai miten tulee toimia päästäkseen mukaan. Lisäksi jokainen toiminnan kohdalla on kerrottu, millaista sitoutumista toiminta vaatii, onko kokouksia esimerkiksi usein vai voidaanko toimintaan osallistua juuri silloin kuin itselle sopii? Millaisista asioista kiinnostuneen ihmisen kannattaisi tarttua tähän toimintaan? Kyselyn avulla kartoittamiini motivaatiotekijöihin tutustuminen onkin suositeltavaa. Motivaatiotekijöitä kannattaa tuoda näkyviin tehtävien kuvauksissa, sillä näihin tekijöihin on tärkeää vastata. Tietopohjassani viittasinkin Salla Kuuluvaisen näkemykseen, joka pureutuu juuri tähän aiheeseen. Kuuluvaisen mukaan vapaaehtoistoiminnan suunnittelussa on tärkeää huomioida ennen kaikkea vapaaehtoiset ja korostaa heidän motivaatiotekijöitään (Kuuluvainen 2015,14). Samoilla keinoilla toimintaa voidaan myös kohdentaa. Erilaisten motivaatiotekijöiden ja kiinnostuksen kohteiden lisäksi aivoriihessä esiin nousi esimerkiksi eriävät kokemukset esillä olostä. Osa halusi olla esillä, mutta toiset toimivat mieluummin taustalla. Nämä ovat myös asioita, joita voidaan korostaa toiminnan kuvauksissa.

Henkilökohtainen kontaktointi nousi kyselyssäni yllättävän korkealle, kun kysyttiin, miten vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista toivottaisiin ilmoitettavan. Voidaankin siis sanoa, että se on edelleen yksi merkittävä tapa laskea osallistumisen kynnystä. Myös aivoriihessä pohdittiin, tulisiko kaikki jäseneksi liittyvät kontaktoida henkilökohtaisesti. En kuitenkaan suosittelen tätä, sillä on huomioitava, että osa haluaa yksiselitteisesti maksaa vain jäsenmaksunsa, jolloin tätä päätöstä on kunnioitettava. Pohdinkin sen mahdollisuutta, että jäseneksi liittymisen yhteydessä lomakkeella kysyttäisiin kiinnostusta osallistua toimintaan. Tällöin olisi mahdollista lähettää automaattisena toimintona jokaiselle jäseneksi liittyvälle tietoa toiminnasta tai esimerkiksi linkin sivulle, jossa toimintaa on esitely. Automaattisina toimintoina nämä eivät veisi kenenkään työaikaa, jolloin asia ei myöskään siirry työntekijän kuormaksi. Uutta luodessa onkin tärkeää huomioida, että kehittämistyön tuloksena syntyvät uudet rakenteet ovat organisaation kannateltavissa.

6.3 Kuvaus jäsenistöstä

Opinnäytetyöni tavoitteena oli kehittämisehdotusten lisäksi luoda kuvaus Helsingin Vihreiden jäsenistöstä. Kyselyyn saatujen vastausten perusteella en saanut jäsenistöstä tarpeeksi laajaa kuvaa tuottaakseni kattavaa analyysiä ja siten kuvatakseni jäsenistöstä kovin perusteellisesti. Kysely antoi kuitenkin suuntaa jäsenistön motivaatiotekijöistä, joiden tunnistamisen totesin tärkeäksi jo tutustuessani Salla Kuuluvaisen (2015) määrittelemiini vapaaehtoistoiminnan rakennuspuihin. Motivaatiotekijöistä koostuvan kuvauksen onkin tarkoitus toimia työkaluna toiminnan kehittämisessä ja suunnittelussa yhdessä muiden huomioiden kanssa.

KUVA 9. Jäsenten motivaatiotekijöitä kyselyn vastausten perusteella

Motivaatiotekijät kuvastavatkin Helsingin Vihreiden jäsenille merkityksellisten tekijöiden erilaisia painopisteitä. Olen asetellut ne järjestykseen niin, että useimmin esiintyneet löytyvät yläriviltä. Poliittiset teemat, vaikuttaminen, aate ja sen edistäminen olivat luonnollisesti jäsenistölle tärkeimpiä motivaatiotekijöitä. Aivoriihessä nousi esiin, että mahdollisuus keskustella, osallistua ja vaikuttaa politiikkaan koettiin toiminnassa hyvin palkitsevaksi. Yhteisöllisyyden luominen

ja sosiaaliset suhteet ovat yleisesti merkittävä tekijä vapaaehtoistoiminnassa, kuten teoriapohjassani mainitsin. Jäsenistön keskuudesta voidaan motivaatiotekijöihin pohjaavien ryhmien lisäksi löytää myös muita ryhmittä, joita ovat työni pohjalta esimerkiksi taustatoimijat ja enemmän esille pyrkivät ihmiset. Ei voida kuitenkaan sanoa, että olisi yksiselitteisesti vain nämä kaksi ryhmää, vaan näiden väliin mahtuu paljon, sillä jokainen meistä on yksilö. Lisäksi jäsenistöä voidaan kuvata erilaisilla sitoutuneisuuden tasoilla, jonka vuoksi toiminnan tulee myös huomioida tämä.

7 POHDINTA JA TULOSTEN JALKAUTTAMINEN

Opinnäytetyöni tavoitteena oli luoda kehittämissuhteita Helsingin Vihreiden vapaaehtoistoiminnalle ja siten pohjata myöhemmin tuotettavaa erillistä vapaaehtoistoiminnan suunnitelmaa. Lisäksi työni tavoitteena oli luoda kuvaus jäsenistöstä, jonka paikansin prosessin aikana motivaatiotekijöihin. Kehittämistyössä päästiin sen tavoitteisiin mielestäni hyvin ja olen tyytyväinen erityisesti kehittämissuhteisiin. Kuvaus jäsenistöstä olisi pitänyt suunnitella tarkemmin, sillä en saanut sen tuottamiseen tarpeeksi eväitä kyselystä tai aivoriihestä. Kyselyyn tuli 155 vastausta, jonka perusteella oli hyvin vaikeaa tehdä kokonaisvaltaista kuvausta 2300 hengen jäsenistöstä. Koen kuvauksen kaiken kaikkiaan jääneen hieman kokonaisvaltaisen kehittämistyön jalkoihin. Onnistuneemman kuvauksen tuottamiseksi, olisi se lähtökohtaisesti tullut laittaa etusijalle. Kuitenkin tilaajani kanssa käymissä keskusteluissa se jäi alusta alkaen hieman toissijaiseksi, jonka vuoksi asetin kehittämistyön painopisteen hyvin vahvasti Helsingin Vihreiden vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen ja sen tueksi tuotettaviin kehittämissuhteisiin. Karkea kuvaus motivaatiotekijöistä antaa kuitenkin suuntaa siitä, miten jäsenistöä voitaisiin kuvata ja auttaa siten toiminnan suunnittelussa.

Kyselyn ja aivoriihen suunnitteluun olisi pitänyt käyttää enemmän aikaa ja pitää esimerkiksi jokin näitä pohjustava työpaja, sillä erityisesti ideariihi avasi minulle täysin uudenlaisia näkökulmia ja loi ymmärrystä toiminnasta, jolloin myös teoriapohjani avautui minulle uudella tavalla. Siksi koen, että jonkinlainen työskentely ennen kyselyä ja aivoriihtä, olisi tarjonnut minulle enemmän tietoa siitä, millaisia asioita kannattaisi kysyä. Tällöin olisin päässyt ehkä työssäni vielä astetta syvemmälle. Toisaalta on kuitenkin hyväksyttävä, että työni laajuuden puitteissa

ei olisi ollut mahdollista mennä enää kovin paljon syvemmälle. Työni tarjoaa kuitenkin kaiken kaikkiaan vain pohjan toiminnan suunnittelulle ja kehittämiselle, joten tästä on jatkettava Helsingin Vihreissä. Seuraavaksi työn tulokset onkin siirrettävä käytäntöön. Esittelen joulukuussa Helsingin Vihreiden hallitukselle työni tuloksia, jonka lisäksi niitä käydään työntekijöiden kanssa läpi, jotta heillä olisi parhaat mahdolliset eväät aloittaa vapaaehtoistoiminnan kehittäminen työni pohjalta. Mikäli Helsingin Vihreissä toivotaan, osallistun myös tarvittaessa muutoinkin erittäin mielelläni esittelemällä työtäni ja sen sisältöjä.

Kehittämistyöni tuloksena syntyi monia konkreettisia kehittämis ehdotuksia, jotka olen myös perustellut hyvin viittaamalla tietopohjaani. Uskon, että opinnäytetyöni tarjoaman tiedon ja konkreettisten työkalujen avulla vapaaehtoistoiminnan suunnitelmaa on helppoa lähteä rakentamaan. Aivoriihestä sain hyvää materiaalia, jossa korostuvat uusien ja vanhojen näkemykset. Tämän kaltaista työskentelyä ei oltu aiemmin toteutettu, joten työskentelystä saatu materiaali itsessään antaa uudenlaista näkemystä toiminnan kehittämisen tarpeista sekä ajatuksia kehittämistyön tueksi. Työni tulokset tukevat Vihreää strategiaa ja sen tavoitteiden toteutumista. Kaiken kaikkiaan opinnäytetyöprosessin aikana loin konkreettisia toimia, joiden avulla Helsingin Vihreissä voidaan alkaa noudattaa strategiaa vapaaehtoistoiminnan osalta yhä paremmin ja päästä siten myös sen tavoitteisiin. Työn merkitys ulottuu tilaajani Helsingin Vihreiden lisäksi myös Vihreiden muihin järjestöihin ja yhdistyksiin sekä toisaalta koko puolue kenttään. Pohdin tämän prosessin aikana myös eettisyyden kysymyksiä, kuten menetelmien tulosten tulkittavuutta ja sitä kuinka paljon minulla olisi lupaa tulkita niitä tiettyyn suuntaan ja muuttuisivatko tulokset liikaa tulkintani läpikäytyä. Olen kuitenkin pyrkinyt työssäni tulkitsemaan tuloksia ja työni sisältöjä myös monenlaisista näkökulmista, sillä näihin ei ole varmasti olemassa oikeaa vastausta. Monet asiat oltaisiin voitu tehdä myös toisin ja päästä silti hyvään lopputulokseen. Toivon kuitenkin, että tekemistäni johtopäätöksistä on aidosti hyötyä Helsingin Vihreille ja työni tarjoaa eväitä vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen arjen työssä.

JULKAISTUT LÄHTEET

Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Asola, Aki 2007. Kansalaisvaikuttamisen tyylit ja keinot. Teoksessa Ylikahri, Ville (toim.). Kuinka maailmaa muutetaan? Kansalaisvaikuttajan opas. Vihreä sivistysliitto ry, Helsinki, 19, 11

Borg, Sami 2008. Kansalaisten jäsenyys ja toiminta puolueissa. Teoksessa Heikki Paloheimo & Tapio Raunio (toim.) Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä. Helsinki: WSOY, 35

Euroopan parlamentti 2008. Mietintö vapaaehtoistyön roolista taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi. Viitattu 24.10.2017

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2008-0070+0+DOC+XML+V0//FI>

Haikonen, Jyrki & Kiljunen, Pentti 2003. Mitä mieltä suomalainen? EVAn asennetutkimuksien kertomaa vuosilta 1984-2002. Viitattu 19.10.2017

http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2010/06/Mita_mielta_suomalainen.pdf.

Harju, Aaro 2004. Järjestön kehittäminen. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.

Harju, Aaro 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa Marianne Nylund ja Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 66.

Harju, Aaro 2007. Kansalaistoimintaan kätkeyty aarre. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.

Harju, Aaro 2010. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.

Helsingin Vihreät 2017. Jäsenyhdistykset. Viitattu 22.10.2017

<http://www.helsinginvihreat.fi/cat/jasenyhdistykset/>

Helsingin Vihreät 2017. Työryhmät. Viitattu 10.11.2017.

<http://www.helsinginvihreat.fi/helsingin-vihreat/tyoryhmat/>

Ilvonen, Anne 2011. Miten vaikutan? Kansalaistoimijan vaikuttamisopas. OK-opintokeskus.

Kansalaisyhteiskunta 2017. Kansalaisyhteiskunnan määritelmä ja sisältö. Viitattu 31.10.2017.

https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/kansalaisyhteiskunta/kansalaisyhteiskunnan_maa_ritelma_ja_sisalto

Karreinen, Lari, Halonen, Maria, Tennilä, Meri (toim.) 2010. 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Vihreä sivistysliitto ry, Helsinki.

Kestilä-Kekkonen, Elina 2014. Puoluedemokratian haasteet Euroopassa: Syrjäyttävätkö uudet poliittisen osallistumisen muodot edustuksellisen demokratian? Teoksessa Forsberg, Tuomas, Raunio, Tapio (toim.) 2014. Poliitiikan muutos. Tampere: Vastapaino, 44, 48

Kestilä-Kekkonen, Elina, Paul-Erik, Korvela 2017. Vaali- ja puolueosallistumisesta demokratiainnovaatioihin: syventyykö vai heikentyykö demokratia? Teoksessa Kestilä-Kekkonen, Elina, Paul-Erik, Korvela (toim.) Poliittinen osallistuminen – Vanhan ja uuden osallistuminen jännitteitä, SoPhi /Jyväskylän yliopisto Viitattu 18.10.2017

<https://www.utu.fi/fi/yksikot/soc/yksikot/valtio-oppi/>

Kuuluvainen, Salla 2015. Vapaaehtoistyön johtaminen. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.

Laimio, Anne & Välimäki, Sari 2011. Vapaaehtoistoiminta kehittyy. Keski-Suomen Sosiaaliturvayhdistys. Viitattu 17.10.2017

http://www.kssotu.fi/versova/media/Vapehttoim_KEHITTY.pdf

Laitinen, Hanna 2006. Vapaaehtoisen osallistumisen syitä ja selityksiä. Teoksessa Hanna Laitinen (toim.) Tule mukaan. Osallistumisen edellytyksiä järjestötyössä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 11, 2006, 6-7

Lehtinen, Sini-Tuulia 1997. Vapaaehtoistoiminta – kasvava voimavara? Näkökulmia ammattityöhön. Kansalaisareena ry. Omaehtoisten kehityksen julkaisuja Sarja B, Vapaaehtoistoiminta 1/97.

Malmberg, Lars-Erik, Little, Todd 2002. Nuorten koulumotivaatio. Teoksessa Salmela-Aro, K & Nurmi, J-E (toim.). Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatio-psykologian perusteet. Keuruu: PS-Kustannus, 128-129

Martela, Frank, Jarenko, Karoliina 2014. Sisäinen motivaatio – Tulevaisuuden työssä tuottavuus ja innokkuus kohtaavat. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 3/2014. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta, Helsinki.

Meriläinen, Rosa 2007. Ryhdy puolueen uskolliseksi soturiksi. Teoksessa Ylikahri, Ville (toim.). Kuinka maailmaa muutetaan? Kansalaisvaikuttajan opas. Vihreä sivistysliitto ry, Helsinki, 30

Oikeusministeriö 2017. Vaalipiirit. Viitattu 21.10.2017

<http://www.vaalit.fi/fi/index/vaalit/eduskuntavaalit/vaalipiirit.html>

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2010. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 1.-2. painos. Helsinki: WSOYpro Oy

Pekonen, Kyösti 2008. Poliittisten puolueiden uudet haasteet. Teoksessa Korvela, Paul-Erik, Lindroos, Kia (toim.). Avauksia poliittiseen ajatteluun. Jyväskylä: Minerva kustannus Oy, 13-14

Rapeli, Lauri, Borg, Sami 2016. Kiinnostavaa, mutta monimutkaista: tiedot, osallistuminen ja suhtautuminen vaikuttamiseen. Teoksessa Grönlund, Kimmo, Wass, Hanna (toim.). Poliittisen osallistumisen eriytyminen – Eduskuntavaalitutkimus 2015. Oikeusministeriö. Selvityksiä ja ohjeita 28/2016, 364-365, 368
Viitattu 24.10.2017

https://www.vaalitutkimus.fi/documents/Eduskuntavaalitutkimus_2015.pdf

Seppo, Maija 2013. Kansalaisyhteiskunta nyt. Selvitys suomalaisen kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksistä, tilasta ja asemasta. Kepa ry. Kepan taustaselvitykset 38, 2012.

Summa, Terhi, Tuominen, Kaisu 2009. Fasilitaattorin työkirja. Menetelmiä sujuvaan ryhmätyöskentelyyn. Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa ry. Viitattu 27.10.2017.
http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/22510_Fasilitaattorin_tyokirja.pdf

Syrjänen, Kaisli 2003. Vapaaehtoistoiminnan perusedellytykset. Teoksessa Hakkarainen, Pirkko (toim.). Tukea ja mahdollisuuksia vapaaehtoistoiminnalle. Helsinki: Kansalaisareena ry. 13, 22-23

Valliluoto, Sari 2014. Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista ja esteistä. Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Viitattu 30.10.2017.
<http://www.kkv.fi/globalassets/kkvsuomi/julkaisut/selvitykset/2014/kkv-selvityksia-4-2014-vapaaehtoistoiminta.pdf>

Vihreät 2016. Puolueen strategia. Viitattu 19.10.2017
<https://www.vihreat.fi/sites/default/files/attachments/page/173c567c-e830-4472-8029-68fe5911cb2e/strategia.pdf>

Vihreät 2016. Puolueen säännöt. Viitattu 22.10.2017
<https://www.vihreat.fi/puolueen-saannot>

Virtainlahti, Sanna 2009. Hiljaisen tietämyksen johtaminen. Helsinki: Talentum.

Wiberg, Matti 2006. Poliitikka Suomessa. 1.painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy

Yeung, Anne Birgitta 2002. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa – ihanteita vai todellisuutta? – Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Sosiaali – ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry, Helsinki.

Yeung, Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoistoiminnan timantti. Miten mallintaa motivaatiota? Teoksessa Marianne Nylund ja Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 107-116

JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

Vihreät 2016a Vihreiden jäsenkysely

Helsingin Vihreät 2016a Kooste helsinkiläisten osuudesta Vihreiden jäsenkyselyn vastauksissa

LIITEET

Liite 1 Jäsenkyselyn pohja

Hei, olen Jenna Ojala kansalaistoiminnan ja nuorisotyön opiskelija Humanistisesta ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä Helsingin Vihreille aiheesta vapaaehtoistoiminnan kehittäminen. Tämä kysely on osa opinnäytetyötäni ja sen avulla kartoitan jäsenten osallistumista toimintaa sekä kerään ajatuksia ja toiveita toiminnan kehittämistä varten. Vastauksellasi autat kehittämään Helsingin Vihreiden toimintaa. Kaikki vastaukset ovat anonyymejä.

Kiitos Sinulle Helsingin Vihreiden jäsen, että käytät muutaman minuutin aikaasi vastaamalla tähän kyselyyn. Kyselyn avulla pyrimme kehittämään toimintaamme vastaamaan entistä paremmin jäsenten toiveita.

- Jenna Ojala

Yhteiset kysymykset:

1 Kuinka kauan olet ollut Vihreiden jäsen?

- a) 0-3 vuotta
- b) 3-6 vuotta
- c) 6-10 vuotta
- d) Yli 10 vuotta

2 Osallistutko Helsingin Vihreiden toimintaan?

- a) Kyllä osallistun
- b) En osallistu, mutta haluaisin osallistua

- c) En osallistu, enkä halua. Maksan mieluisten jäsenmaksuni ja tuen Vihreitä siten

Jos vastaaja vastasi ”Kyllä osallistun”, kysyttiin häneltä seuraavat kysymykset:

1 Miten osallistut toimintaan?

- a) Osallistun vapaaehtoisena silloin tällöin
- b) Osallistun tapahtumiin
- c) Osallistun Helsingin Vihreiden työryhmätoimintaan (esim. Kuka tahansa meistä -mielenterveysryhmä)
- d) Osallistun puolueen työryhmätoimintaan (esim. Vihreiden globaali- ja turvallisuusasioiden työryhmä)
- e) Osallistun vaalikampanjoissa tukemalla muita ehdokkaita tai yleisesti Vihreitä
- f) Osallistun vaalikampanjoissa asettumalla itse ehdolle
- g) Olen kaupunginvaltuutettu tai luottamushenkilö
- h) Olen hallituksen jäsen Helsingin Vihreissä tai sen alayhdistyksissä (esim. Helsingin Vihreät Naiset)
- i) Osallistun alayhdistyksen toimintaan (esim. Itä-Helsingin Vihreät)
- j) Olen puoluevaltuuskunnan tai puoluehallituksen jäsen
- k) Muu

2 Millaiseen toimintaan haluaisit osallistua edellä mainitsemani lisäksi nyt tai tulevaisuudessa?

- 1) Haluaisin osallistua tapahtumiin
- 2) Haluaisin osallistua Helsingin Vihreiden työryhmätoimintaan (esim. kuka tahansa meistä -mielenterveysryhmä)
- 3) Haluaisin osallistua puolueen työryhmätoimintaan (esim. Vihreiden globaali- ja turvallisuusasioiden työryhmä)

- 4) Haluaisin osallistua vaalikampanjoissa tukemalla muita ehdokkaita tai yleisesti Vihreitä
- 5) Haluaisin asettua itse ehdolle
- 6) Haluaisin enemmän mahdollisuuksia osallistua toimintaan joustavasti vapaaehtoisena
- 7) Haluaisin osallistua alayhdistyksen toimintaan (esim. Itä-Helsingin Vihreät)
- 8) Muu

3 Mitä motivoi sinua osallistumaan toimintaan? (mainitse tärkein tekijä)

4 Jos osallistut alayhdistyksen toimintaan (esim. Koillis-Helsingin Vihreät): Mitä vapaaehtoistehtäviä yhdistyksesi voisi tarjota jäsenilleen hallitustehtävien lisäksi?

Jos vastaaja vastasi ”En osallistu, mutta haluaisin osallistua”, kysyttiin häneltä seuraavat kysymykset:

1 Miksi olet kiinnostunut osallistumaan toimintaan?

- a) Haluan tukea toiminnallani Vihreitä
- b) Haluan vaikuttaa jollain tavalla
- c) Haluan tutustua ihmisiin, joilla on samankaltaisia ajatuksia
- d) Haluan kehittää itseäni ja saada uusia kokemuksia
- e) Haluan itselleni harrastuksen
- f) Haluan aktivoitua politiikan parissa

2 Mihin tai millaiseen toimintaan haluaisit osallistua?

- a) Haluaisin osallistua tapahtumiin
- b) Haluaisin osallistua Helsingin Vihreiden työryhmätoimintaan
- c) Haluaisin osallistua alayhdistyksen toimintaan (esim. Itä-Helsingin Vihreät)

- d) Haluaisin osallistua joustavasti vapaaehtoisena (esim. lyhyt aikaisiin projekteihin, erilaisiin tapahtumiin ja yleiseen vaalityöhön)
- e) Haluaisin tukea Vihreää ehdokasta vaaleissa
- f) Haluaisin tukea Vihreää ehdokasta vaaleissa

Lopuksi yhteiset kysymykset toimintaan osallistuville ja heille, jotka eivät nykyisin osallistuneet, mutta halusivat osallistua:

1 Missä kanavissa toivoisit ilmoitettavan vapaaehtoistyön mahdollisuuksista?

- a) Sähköpostitse lähetettävässä jäsenkirjeessä
- b) Erillisellä sähköpostilla
- c) Helsingin Vihreiden keskusteluryhmässä (Facebook)
- d) Helsingin Vihreiden Facebook-kanavalla
- e) Henkilökohtaisella pyynnöllä

2 Kuinka usein haluaisit osallistua toimintaan?

- a) Viikottain
- b) Kuukausittain
- c) Muutamia kertoja vuodessa
- d) Harvemmin, ei välttämättä edes vuosittain